

UČEBNÉ OSNOVY PRE 3. ROČNÍK – úroveň 1. 2. 3.

Slovenský jazyk a literárna výchova pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Slovenský jazyk a literárna výchova. Vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra je vo výchovno-vzdelávacom procese jedným z kľúčových. Prostredníctvom rozvíjania materinského jazyka v ústnej a písomnej forme u žiakov cielene budujeme zručnosti potrebné na získavanie informácií a na ich výmenu v sociálnom kontakte, čo má výrazný podiel na celkovej socializácii dieťaťa. Je osvedčené, že znaky – symboly, medzi ktoré môžeme priradiť aj písmo, výrazne uľahčujú orientáciu osôb s pervazívnymi vývinovými poruchami v čase, priestore a v sociálnom kontakte. Využívaním slova v jeho písomnej podobe ako symbolu reality možno ovplyvňovať ich každodenný praktický život a vstupovať do priameho usmerňovania ich jednotlivých činností aj bez neustálej priamej asistencie pri každom úkone.

Slovenský jazyk a literatúra pozostáva zo zložiek: čítanie a literárna výchova, gramatika a slohová výchova. Základy písania sa vyučujú v samostatnom vyučovacom predmete rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie. Obsah a ciele obidvoch súčastí uvedeného vyučovacieho predmetu sa úzko prelínajú a v závislosti od schopností každého žiaka sa možno v ňom prednostne zamerať na jednu alebo druhú jeho súčasť.

Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku slovenského jazyka rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Časové vymedzenie pre nadobúdanie jednotlivých vedomostí, zručností a návykov sa prispôsobuje individuálnym potrebám žiaka počas jednej vyučovacej jednotky, ale aj v celkovom časovom trvaní nácviku určitej zručnosti.

Pre nehovoriaceho žiaka uplatňujeme len tie ciele a obsah, ktoré sú pre neho zvládnuteľné, resp. ich doplníme na základe odborných odporúčaní a vlastného prognostického odhadu. V časti PROCES sa nachádzajú odporúčania pre vyučovanie učiva príslušného ročníka, spravidla bližšie nešpecifikované podľa jednotlivých úrovní, pričom jednotlivé odporúčania sú využiteľné nielen v tom ročníku v rámci ktorého sú uvedené.

Čítanie a literárna výchova

Požiadavky v súvislosti s nácvikom techniky čítania, čítania s porozumením, reprodukcie obsahu textu u žiakov s AU alebo PVP s MP nie je možné zovšeobecniť a prezentovať ako univerzálne uplatniteľné. Nie je teda možné ani vyžadovať detailné dodržiavanie tohto rámca obsahu predmetu. Je potrebné počítať s tým, že jednotliví žiaci môžu prejavovať taký záujem o čítanie, že pomerne ľahko zvládnu jeho

techniku a iní, napriek priaznivejšej mentálnej kapacite, nebudú dostatočne prístupní metódam osvedčujúcim sa pri ostatných žiakoch a nebudú postupovať očakávaným tempom. V takých prípadoch učiteľ hľadá iný spôsob práce so žiakom, pričom však dosahovanie iných cieľov, vrátane obsahu učiva, dokáže patrične odôvodniť.

Môže sa stať, že žiak má napriek mentálnemu postihnutiu zvládnuté základy čítania už pri nástupe do školy. V tom prípade je nutné v jeho individuálnom vzdelávacom programe v zložke čítanie nadviazať na jeho úroveň čítania a nie mechanicky dodržiavať postup určený v učebných osnovách ročníka do ktorého je zaradený.

Pre niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP nácvik čítania vychádzajúci z hláskovania a spájania hlások do slabík, ktoré izolovane nemajú žiadny význam, je nepochopiteľné a nezmyselné. Analyticko-syntetickú metódu nácviku čítania je vhodné u týchto žiakov nahradiť *globálnou metódou*. Vychádza sa pri nej z učebnice Moje učenie – učebný materiál pre deti s autizmom (2015).

Nie je záväzné učiť žiaka všetky tvary písmen veľkej a malej, tlačenej a písanej abecedy, pripúšťa sa nácvik čítania aj zápisu iba tvarov písmen veľkej tlačenej abecedy, treba však pamätať na neskorší obmedzený výber textov na čítanie – malé tlačené písmená.

V prípade, že žiak je schopný pracovať s viacerými tvarmi písma, možno mu pri preberaní každého písmena pridať aj tvar malého tlačeného, veľkého písaného a malého písaného písmena.

Pri výučbe čítania sa môže stať, že úroveň techniky čítania u žiaka presiahne úroveň jeho intelektuálneho a rečového vývinu a nebude v súlade s úrovňou chápania čítaného textu. Okrem textov na čítanie je preto potrebné takmer vždy využívať aj ilustrácie znázorňujúce kľúčové slová: osoba, zviera, vec, jav, činnosť, farby, výraz tváre a pod., alebo skutočné predmety, resp. predvádzanie činností.

Pri nácviku pozornosti žiaka a tých zručností, ktoré predchádzajú učeniu čítať, ale aj pri samotnom vyučovaní čítania dbáme na to, aby sme ho upútali témami jemu blízkymi, ktorých použitie môžu slúžiť ako motivácia, resp. odmena.

Obsah textov pripravovaných pre žiaka na čítanie a literárnu výchovu by mal rešpektovať skutočnosť, že chápanie textu, viet a odkazov, a to aj pre tých žiakov, ktorí disponujú dobrými rozumovými schopnosťami, sťažuje charakteristická črta autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch – doslovné chápanie slov a slovných spojení. Ide, napr. o *dôslednú konkretizáciu* („preskočiť riadok“ v skutočnosti znamená niečo iné, než čo žiadame od žiaka pri čítaní), o *stotožňovanie počutého a čítaného s tým, čo dieťa už pozná* (výraz v literárnom príbehu “zomrieť od smiechu“ vyvolá v žiakovi opačnú predstavu, než sa ustáleným slovným spojením sleduje), o *neschopnosť postrehnúť moduláciu hlasu* (je ťažké, často až nemožné využívať prostriedky metakomunikácie).

Nevyužívanie, nezvládanie modulačných prvkov hlasu je nutné u žiakov rešpektovať (monotónne čítanie a pod.) napriek tomu, že v obsahu vzdelávania je uvedený aj nácvik modulácie hlasu. Niektorí žiaci ho môžu zvládnuť.

Gramatika a slohová výchova

Charakteristika osobitostí pri vyučovaní zložiek gramatika, slohová výchova a literárna výchova je postupne uvedená v časti obsahu vzdelávania pre 5. – 9. ročník. Je nevyhnutné oboznámiť sa s ňou pred začatím vypracovávania individuálneho vzdelávacieho programu pre žiaka ktoréhokoľvek ročníka, vrátane prvého stupňa, nakoľko vzájomnú súvislosť učiva v predmete slovenský jazyk a literatúra nie je možné presne rozčleniť. Z formálneho hľadiska nie je únosné, aby sa v texte obsahu vzdelávania opakovali rovnaké časti súvisiace s uplatnením určitého učiva vo viacerých ročníkoch pri rôznej úrovni.

Vzhľadom na spoločné prvky v zložkách čítanie – literárna výchova a slohová výchova navzájom úzko prepojené, je možné časovú dotáciu vyhradenú na čítanie využiť najmä na nácvik techniky čítania a čítania s porozumením a ďalšie prvky možno pričleniť do zložky slohovej výchovy, aj keď ich takto obsah vzdelávania neuvádza. Pri inej príležitosti rozvíjanie žiakových zručností v obsahu vzdelávania pričlenených k slohovej výchove možno uplatniť v zložke čítanie a literárna výchova, resp. v zložke gramatika.

Rozvíjanie slovnej zásoby je prirodzený proces, ku ktorému dochádza pri pedagogickom pôsobení na žiaka.

Rozlišujeme *prirodzené rozvíjanie slovnej zásoby* – patria sem všetky slová, ktorým žiak postupne rozumie (pasívny slovník), alebo ich sám používa (aktívny slovník) a *cielené rozširovanie slovnej zásoby* žiaka.

V predmete slovenský jazyk v každej jeho zložke sa využívajú nové pojmy v písomnej forme na vytváranie databázy pre každého žiaka, ktorou je „čítaná slovná zásoba“ a „písaná slovná zásoba“. Tvorja ju slová, ktoré sa žiak naučí postupne čítať či písať tak, aby si ich vybavoval ako vytvorené stereotypy. Nehovoriaci žiaci aspoň v pojmovej podobe v spojení s ilustráciou, ktorú vedľa k danej situácii priradiť. Cielene nacvičované slová jeho čítanej aj písanej slovnej zásoby je vhodné zaznamenávať do tzv. *osobného frekvenčného slovníka*, ktorý možno kedykoľvek využívať na udržiavanie nadobudnutých „čítacích“ stereotypov.

Osobný frekvenčný slovník je vhodné využívať aj v slohovej výchove, najmä pri nácviku čítania a písania zmysluplných odkazov, vyjadrení.

2. Proces vyučovania predmetu slovenský jazyk a literatúra sa bude realizovať na hodinách slovenského jazyka a literatúry 2 hodiny týždenne, 78 hodín ročne. Na 1.

úrovni si žiaci upevňujú získané schopnosti a nadobudnuté vedomosti, učia sa postupne čítať všetky samohlásky okrem ypsilonu, vyhľadávajú ich v skupinách iných písmen, teda rozlišujú už nielen grafické znázornenia predmetov s výrazne odlišnými prvkami, ale postupne prechádzajú na spoznávanie vzájomných odchýlok v tvaroch písmen.

Na vyšších úrovniach - pri spájaní písmen do slabík a do slov má byť čo najviac využívaný zmysel slov - vhodné sú citoslovčia na vyjadrenie hlasu zvierat, zvuku strojov a i., napr. pápá, papá, bum, hop...

Pri nácviku čítania písmen „Ď, Ť, Ň, Ľ“ sa nevychádza z ich grafickej podobnosti s písmenami „D, T, N, L“, ale vyučujú sa ako nové písmená s ich vlastnou výslovnosťou - je to len osobitosť slovenského jazyka, že grafémy týchto foném sú odvodené od grafickej podoby iných foném.

Písanie a čítanie slov, v ktorých sa fonémy d', t', ň, ľ vyskytujú s mäkkosťami alebo bez nich, je potrebné nacvičovať tiež bez gramaticky odôvodňovaného pravopisu (NIČ, DETI, ĎALEJ, VIDÍM ŤA, KÚPIM TI, ...); u žiakov s AU alebo PVP s MP, u ktorých väčšinou zlyháva schopnosť vytvárať analógiu, sa budovanie vedomostí zakladá na mechanickej pamäti, nie na ovládaní a aplikácii pravidiel slovenského pravopisu, ktorý má najmä pre výslovnosť veľa odchýlok, napr. v slove „letieť“ sa skupina „-tie-“ vyslovuje mäkko, kým v slove „tieto“ sa vysloví tvrdo a pod.. Žiakov, ktorí dokážu aplikovať pravidlá, možno usmerniť nasledovne: „Na písmenách D, T, N, L nemôže byť vtedy mäkkosť, keď po nich nasleduje písmeno „l“ alebo „e“.

Žiakov využívajúcich globálnu metódu nácviku čítania je potrebné priebežne cvičiť aj v analýze slov na hlásky, priraďovaní správnej grafémy k slovu na jeho začiatku alebo konci, ako dôležitých faktorov pre samostatné písanie.

Rytmizovanie textu slúži jednak na vnímanie slabík v slove a jednak – pri detských riekankách na vnímanie zážitku z deklamovania; rytmizácia harmonizuje fyziologické procesy a uvoľňuje napätie, vyvoláva uspokojenie zo stereotypného opakovania určitého rytmu. Nacvičovanie rytmizovaných riekaniek, vyčítaniek a pod. možno do činnosti žiaka zaraďovať viackrát v priebehu dňa – na hodinách čítania, rozvíjania grafomotorických zručností a písania, rozvíjania komunikačných zručností, najmä však v časti hodiny určenej na prvky literárnej výchovy. Pri rytmizácii textu, alebo sólovo vyslovovaných slov je okrem tleskania vhodné využívať jemné poklopávanie dlaňou alebo len prstami nedominantnej ruky o podložku, pričom sa pri dlhej slabike ruka na podložke pridrží, pri krátkej sa z podložky hneď zodvihne.

Žiak sa učí rozlišovať moduláciu hlasu postupne, nie každý je schopný moduláciu hlasu prirodzene vnímať. Modulácia hlasu je dôležitá jednak v bežnom dialógu, ale je tiež obohatením estetického zážitku pri vyjadrení otázky, zvolaní, smútku, hneve, dobrej nálady, nielen prostredníctvom významu slov.

3. Ciele a obsah vzdelávania

Čítanie a literárna výchova

3. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Vedieť ukázať na pomenovaný obrázok a jeho časti,
- vedieť čítať samohlásky,
- vedieť si vypočúť krátky čítaný text s dejom.

OBSAH

Čítanie

Zameriavanie žiakovej pozornosti na predmet, ktorý učiteľ pomenuje a na obrázok, ktorým je príslušný predmet znázornený.

Priradovanie obrázkov k reálnym predmetom, ktoré jednotlivé obrázky znázorňujú.

Upevňovanie chápania určenia polohy kresby určitého objektu a jeho častí – hore, dolu, v strede.

Nácvik čítania samohlások **a – á, e – é, i – í, o – ó, u – ú**.

Literárna výchova

Nácvik napodobňovania rytmizovaného textu, nehovoriaci žiaci iba rytmizovaným pohybom rúk – vyťukávaním rytmu dlaňou o podložku, vytlieskavaním.

Počúvanie krátkeho príbehu.

3. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Rozšíriť čítanie písmen o ďalšie spoluhlásky,
- vedieť čítať slabiky,
- vedieť čítať dvojslabičné slová s otvorenými slabikami, – chápať zmysel prečítanej zmyslupnej slabiky, slova.

OBSAH

Čítanie

Čítanie slabík s upevňovanými písmenami z predchádzajúceho ročníka.

Nácvik čítania spoluhlások – **b, j, s, n, d, z**.

Spájanie spoluhlások do dvojslabičných slov s otvorenými slabikami, podporované grafickým znázornením alebo predvedením príslušného predmetu, objektu.

Literárna výchova

Počúvanie príbehu s porozumením.

Rozvíjanie schopnosti porozumenia deja pomocou otázok a ilustrácií.

3. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Osvojiť si ďalšie písmená abecedy,
- čítať jednoduché vety,
- vedieť s porozumením prečítať krátky text so slovami, ktoré má žiak zvládnuté izolovane,
- vedieť analyzovať slovo na hlásky,
- vedieť sa sústrediť pri počúvaní umeleckého textu, – poznať využívanie modulácie hlasu pedagógom - smútok, radosť, hnev.

OBSAH

Čítanie

Nácvik čítania písmen abecedy **č, š, ž, ď, ť, ň, ľ, g, f, ch**.

Automatizácia čítania nacvičovaných písmen v slabikách.

Nácvik čítania slov, v ktorých sa vyskytujú dvojhlásky **ia, ie, iu**.

Vytváranie zručnosti plynulého čítania jednoduchých slov zoradených do radu, prípadne aj zmysluplných vetných celkov – výpovedí dvoj- až štvorslovné vety.

Nácvik čítania s porozumením jednotlivých slov a jednotlivých jednoduchých viet.

Literárna výchova

Sústredovanie pozornosti na čítaný, reprodukováný alebo dramatizovaný text – príbeh.

Overovanie porozumenia vypočutého textu prostredníctvom otázok.

Nácvik modulácie hlasu pri vyjadrení pocitov.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútny systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností. Z oblastí, ktoré sú pri autizme alebo ďalších pervazívnych vývinových poruchách poškodené, je najmarkantnejšie poškodenie v oblasti sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti. Nakoľko skutočná komunikácia predstavuje vždy sociálnu interakciu, nemožno od poškodenia sociálnych schopností komunikáciu oddeliť. Rozvíjanie schopnosti komunikovať je preto jedným zo základných cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“). V závislosti od miery postihnutia, resp. aktuálne používanej formy komunikácie, je cieľom vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností vytvorenie, resp. rozvíjanie komunikačnej schopnosti s atribútmi prostriedku vyjadrovania potrieb, nadväzovania kontaktov, ako aj výmeny informácií. Vo vyšších ročníkoch, resp. v prípade menšej miery autizmu, aj vyjadrovanie vlastných emocionálnych stavov a ich „čítanie“ zo správania iných ľudí (a najmä následná schopnosť prispôbenia vlastného správania vnímaným informáciám verbálneho aj neverbálneho charakteru).

Na každom stupni vyučovania predmetu je potrebné rozvíjanie jestvujúcej schopnosti komunikácie v zmysle sociálnej komunikácie, ich posúvanie na vyššiu vývinovú úroveň a generalizácia naučených schopností na nové situácie, nový kontext. Prvoradým cieľom vzdelávania je sociálne správanie zodpovedajúce veku žiaka, úrovni jeho schopností. Všetky naučené schopnosti je potrebné za úzkej spolupráce s rodinou generalizovať na prirodzené, domáce prostredie, inak vzdelávanie stráca zmysel.

Neoddeliteľnou súčasťou sociálneho správania sú schopnosti, ktoré napomáhajú sociálnej integrácii, tzv. integračné zručnosti (nadväzovanie a udržanie vzťahov, trávenie voľného času...), samoobslužné schopnosti. Integráciu v dospelosti ovplyvňuje schopnosť postarať sa o seba, o domácnosť. Súčasťou vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností je preto aj rozvíjanie sociálneho správania, sebaobsluhy a domáce zručnosti.

Okrem vyučovacích hodín vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností sa na rozvíjaní a upevňovaní komunikácie a sociálnych zručností podieľajú ďalšie vyučovacie predmety, najmä slovenský jazyk a pracovné vyučovanie.

Aby sa dieťa s AU alebo PVP s MP stalo členom skupiny a malo vzťah s iným dieťaťom alebo členom rodiny, musí mať schopnosti nevyhnutné k nadväzovaniu kontaktov. Členovia skupiny reagujú jeden na druhého a podieľajú sa na ovplyvňovaní štruktúry kontaktu. Deti sa samy rozhodujú, kedy a ako prebieha interakcia, nereagujú len na inštrukcie vonkajšieho vodcu. Deti sú aktívne, pretože aktivita sama je pre ne odmenou.

U malých detí, ktoré nemajú PVP, sa sociálne kontakty prejavujú rôznymi formami sociálnych hier. Avšak základy sociálnej hry sú väčšinou naučené v izolácii od iných detí. Dieťa sa naučí hádzať loptu, stavať vežu, bicyklovať samo, bez asistencie iných detí. To znamená, že dieťa naučené zručnosti nezačne automaticky využívať aj v aktivitách s inými deťmi. V ranom sociálnom vývine dieťa potrebuje zažiť rôznorodé sociálne interakcie, až potom ich začne samo vyhľadávať.

Sociálny vývin dieťaťa s AU alebo PVP s MP je od tejto prirodzenej cesty výrazne odlišný.

Problémy, vyplývajúce z autizmu alebo ďalších PVP, neumožňujú deťom, aby sociálne zručnosti nadobúdali spontánne, intuitívne, vyplývajúc zo sociálneho pochopenia. Z hľadiska používaných metód majú preto dominantnú úlohu kognitívne postupy a postupy terapie správania. Z rovnakého dôvodu deti naučené schopnosti neaplikujú spontánne v domácom prostredí. Je nevyhnutné nepretržite rodinu informovať o dosiahnutých pokrokoch detí a metódach ako ich preniesť domov – v oblasti komunikácie, sociálneho správania, sebaobsluhy i domácich zručností. Niektoré z uvedených cieľov je možné realizovať len v domácom prostredí.

Všeobecným cieľom vyučovacieho predmetu, ktorý sa prelína každým ročníkom a úrovňou vzdelávania je rozširovanie funkčnej komunikácie v kategóriách:

- žiadanie osobných potrieb,
- reakcie na správanie iných ľudí,
- komentovanie,
- žiadanie informácií,
- vyjadrovanie pocitov,
- vyjadrovanie prosociálnych postojov.

Vhodným východiskom je Laheyovej model vývinu reči, ktorý sa orientuje na jazykové schopnosti detí, komunikačné správanie, ako aj nerečové komunikačné správanie. Vychádza zo zákonitostí normálneho vývinu, pričom rešpektuje kognitívne a sociálne aspekty vývinu konkrétneho dieťaťa.

Pri voľbe cieľov na najbližšie obdobie vychádzame z dosiahnutej úrovne troch základných dimenzií jazyka: obsahu, formy a pragmatiky.

Obsah – o čom sa hovorí, alebo čo v reči rozumieme. Predstavuje sémantiku (význam), vyvíja sa spontánne počas celého života. Existujú tri hlavné kategórie obsahu: *predmety, vzťahy medzi predmetmi a vzťahy medzi dejmi*.

Forma – spôsob prenosu informácií. Prenos informácií sa môže uskutočňovať prostredníctvom zvukov, pohybmi alebo postavením rúk, používaním komunikačných symbolov a rôznych komunikačných prostriedkov, ktoré plnia rolu podpornej (augmentatívnej) alebo náhradnej (alternatívnej) komunikácie. *Augmentatívne* systémy komunikácie majú podporovať už existujúce, ale pre bežné dorozumievanie nedostatočné komunikačné schopnosti. *Alternatívne* komunikačné systémy sa používajú ako náhrada hovorenej reči.

Pragmatika – prečo dochádza ku komunikácii a ako sa uskutočňuje.

Rozlišujeme tri základné aspekty pragmatiky:

- prečo dochádza ku komunikácii (interakcia), regulácia a kontrola medzi partnermi komunikácie, dosiahnutie osobných cieľov, vzbudenie pozornosti,
- ako sa vyberajú formy vyjadrovania, aby slúžili potrebnej funkcii v danom kontexte. Časť správy je vždy nad jazyková - predmety, deje, vzťahy,
- ako upútať pozornosť, ako reagovať na prehovorenie inej osoby, ako ukončiť rozhovor, vedieť sa správať v roli počúvajúceho aj hovoriaceho, toho, kto sa nejakou formou vyjadruje.

Sekundárnym cieľom tohto vyučovacieho predmetu je zmierňovanie prejavov problémového správania.

Proces. Ciele možno dosiahnuť používaním správnych foriem komunikácie (verbálnej alebo alternatívnej a augmentatívnej).

Pri výbere správnych spôsobov komunikácie treba zohľadniť: aký je stupeň motivácie žiaka komunikovať, aký je repertoár neverbálneho komunikačného správania žiaka, či prejavuje žiak záujem o symboly, aká je kognitívna úroveň žiaka, aký komunikačný systém sa najlepšie hodí k spôsobu učenia žiaka, aké má žiak schopnosti na používanie zvoleného systému, aký je najjednoduchší spôsob komunikácie pre žiaka, ktorý spôsob komunikácie sa zdá byť najfunkčnejší pre žiaka, aká je pravdepodobnosť, že dieťa bude zvolený systém používať za rozličných okolností, aké má dieťa problémové správanie, ktoré je potrebné brať do úvahy pri výbere komunikačného systému.

Ciele možno dosiahnuť používaním vhodných foriem a stupňov pomoci:

- **prompt** (súčinnosť pedagóga prostredníctvom pomoci poskytnutej fyzicky, vizuálne alebo iným, nešpecifickým spôsobom),
- **tvarovanie** (jestvujúceho správania do inej, želanej formy),
- **reťazenie** (vybudovanie nového správania kombináciou jednoduchých prvkov správania).

Prvá úroveň obsahu vzdelávania je zameraná na neverbálnych žiakov.

Pri vyššej ako prvej úrovni obsahu vzdelávania je potrebné prejsť obsah všetkých nižších úrovní daného ročníka. Vzhľadom na fakt, že narušenie sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti je pre PVP symptomatické, ako aj fakt, že autistický vývin je charakterizovaný svojou nerovnomernosťou, je takmer nepravdepodobné, aby žiak mohol postupovať rovnomerne v jednotlivých vyučovacích predmetoch v rovnakom ročníku a na rovnakej úrovni, že každý nový školský rok sa automaticky prechádza do cieľov vyučovacieho predmetu ďalšieho ročníka. Ciele a obsah je potrebné voliť na základe dosiahnutej vývinovej úrovne, t. j. vybrať si najbližší dosiahnuteľný ročník a primeranú úroveň daného ročníka. **Znamená to, že žiak je viacero školských rokov vzdelávaný podľa obsahu rovnakého ročníka, nepostupuje ani vzhľadom na ročník, ani úroveň** – závisí to od kapacity konkrétneho žiaka, od miery PVP, mentálnej úrovne, pridružených porúch.

Vyučovanie sa člení na také dlhé časové úseky, ktoré zodpovedajú možnostiam žiaka, ako aj metodike práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP - predovšetkým štrukturalizácia, vizualizácia a individuálny prístup.

Cieľom nie je za jeden školský rok zvládnuť ciele jedného ročníka, ale zvoliť ciele takého ročníka a takej úrovne, ktoré žiak môže dosiahnuť - na ktoré má vývinové predpoklady, v jeho vlastnom, individuálnom tempe, sprostredkované špecifickými formami, metódami a prostriedkami, ktoré sú jedinečné pre každého žiaka s AU alebo PVP s MP.

Ciele jednotlivých ročníkov, resp. úrovní je potrebné vždy adaptovať vzhľadom na zvolené formy komunikácie. Žiak, ktorý je verbálne zdatný, automaticky nevyužíva svoje slovné vyjadrovanie na sociálnu komunikáciu, či vyjadrovanie potrieb. Rovnako nie je pre autistický vývin prirodzené, že slovne sa vyjadrujúce dieťa má osvojené a pragmaticky využíva preverbálne formy komunikácie. **Pre optimálnu voľbu správnych cieľov prejdeme cieľmi od najnižšieho ročníka a najnižšej úrovne, čím vlastne diagnostikujeme stupeň dosiahnutej vývinovej úrovne. Počas jedného školského roka je možné prechádzať z obsahu vzdelávania a cieľov jedného ročníka do ďalšieho ročníka, či ďalšej úrovne.**

Ciele prispôbujeme aktuálnej forme komunikácie žiaka (verbálnej – neverbálnej, neverbálnej predmetnej – neverbálnej obrázkovo – slovnej).

Poznámka k alternatívnej alebo augmentatívnej komunikácii (AAK).

Väčšina detí, ktoré sú neúspešné v dosiahnutí verbálnej komunikácie, môžu získať komunikačnú schopnosť používaním AAK. Neexistuje najefektívnejšia forma pre deti s AU alebo PVP s MP. Výber vhodnej AAK je zložitý, môže, aj nemusí viesť k verbálnemu vyjadrovaniu. Najdôležitejšia je správna voľba AAK vzhľadom na

konkrétne dieťa. Úspešná komunikácia vyžaduje, aby dieťa bolo schopné používať určité komunikačné prostriedky. Vždy je potrebné zvážiť silné a slabé stránky dieťaťa a vyberať s ohľadom na výhody a nevýhody AAK.

Najpoužívanéjšie formy komunikácie pre dieťa s AU alebo PVP s MP sú: reč, ukazovanie alebo výmena obrázkovo-slovných symbolov, písanie alebo ukazovanie na písané komunikačné symboly.

Najpoužívanejšia forma komunikácie je reč, predovšetkým pre jej zrozumiteľnosť, ako aj schopnosť posilňovať verbálny prejav detí bez špecifického tréningu. Reč je vždy poruke, možno ju rýchlo a úspešne využiť. Napriek uvedenému, je pre dieťa s AU alebo PVP s MP reč mimoriadne náročná forma komunikácie. Čím neskôr začne dieťa s AU alebo PVP s MP „hovoriť“, tým je pravdepodobnejšie, že sa verbálna komunikácia vôbec nevyvinie, najmä u detí s veľmi malými schopnosťami vokálnej imitácie.

Rôzne komunikačné symboly na rôznej abstraktnej úrovni, od predmetov a fotografií k obrázkovo-slovným, až písaným symbolom, sú najpoužívanejšou formou AAK u nehovoriacich detí. Ich výhodou je, že komunikačný partner dieťaťa nemusí byť školený, aby ich vedel používať.

Prvé komunikačné symboly vychádzajú z porovnávaní s identickými reálnymi predmetmi prostredia, ktorých používanie je veľmi rýchlo osvojiteľné. Používaním týchto symbolov je zaručená presnosť vyjadrovania vďaka ich nemennosti a jednoznačnosti. Ich používanie je možné technicky prispôbiť aj deťom s prípadnými pridruženými poruchami (motoriky) –počítač, rôzne osobné elektronické „komunikátory“. Ich nevýhodou je, že musíme mať komunikačné symboly v danom priestore, inak dieťa nie je schopné komunikovať, ak sa nevyskytuje komunikačný symbol, vyskytuje sa problémové správanie). Neexistuje prirodzená skupina ľudí, ktorá ich používa. Pri ich používaní musia byť komunikujúce osoby blízko seba.

S narastajúcou zložitou slovnou (abstrakciou), sa aj symboly stávajú abstraktnejšími, abstraktnejšie vyjadrenia je ťažko symbolizovať. Zložitejšie slová často vôbec nemožno vyjadriť. Napriek uvedeným nevýhodám je pre mnoho detí s AU alebo PVP s MP používanie neverbálnych foriem AAK východisko, najmä ak majú slabú úroveň vokálnej, resp. verbálnej imitácie, ak sú závislí na verbálnych promptoch (aby verbálne komunikovali, potrebujú najprv verbálny prompt, aj napriek verbalite spontánne reč nevyužívajú na komunikáciu), majú problémy so začatím rozhovoru (časté aj u detí používajúcich slovné vyjadrovanie) alebo problémy komunikovať v stresujúcich situáciách. Ich rozvíjaním umožníme aj deťom, ktoré sa nedokážu slovne vyjadrovať, zúčastňovať sa komunikačných interakcií a dávame komunikácii zmysel (pragmatika).

U detí hovoriacich, ale závislých na verbálnych promptoch, používanie AAK zmierňuje až eliminuje túto „závislosť“ a podporuje spontánnosť komunikácie.

Niekoľko poznámok k posunkom

Najpoužívanejšia forma komunikácie u detí so sluchovým postihnutím.

V repertoári dieťaťa s AU alebo PVP s MP môže mať motorická imitácia dôležité miesto.

Učiteľ môže používať fyzický prompt, ktorý postupne zmierňuje.

Posunky sú nezávislé od vonkajšej pomoci a pomôcok, podobne ako reč.

Posunková reč vytvára topograficky založený jazyk, ktorý je podobný reči.

Posunky môžu podporiť vývin reči.

Užívatelia sa musia naučiť posunkovú reč.

Každý posunok musí byť presne motoricky zvládnutý, pedagóg musí byť školený nielen v posunkovej reči, ale aj v používaní promptov a ich diferenciačnom podmieňovaní.

Dieťa s AU alebo PVP s MP najčastejšie zlyháva, lebo sa nedokáže naučiť použiteľné množstvo slov (posunkov), nepoužíva ich spontánne a negeneralizuje.

2. Proces vyučovania predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a rozvíjanie sociálnych zručností sa bude realizovať na hodinách rozvíjania komunikačnej schopnosti a rozvíjania sociálnych zručností 8 hodín týždenne a 312 hodín ročne.

Proces uvedený pre 2. a 3. úroveň. Proces pre 1. úroveň je opísaný v nižších ročníkoch.

Ciele dosahujeme rozmanitými spôsobmi, podľa individuálnych kapacít žiaka, ním preferovaných aktivít a vychádzajúc z tvorivosti učiteľa a prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy.

Najskôr vybrať položku, ktorá sa učila v časti: neverbálna imitácia. Namiesto: „urob toto“, povie učiteľ jednoduchým spôsobom, aby žiak vykonal nejakú činnosť s predmetom. Z začať s činnosťami, ktoré sa dajú robiť pri stole. Neskôr sa žiak má orientovať v miestnosti, v budove atď. Postupne sa zmierňuje demonštrácia, takže žiak sa musí čoraz viac orientovať podľa verbálneho usmernenia. Postupne môžu byť inštrukcie zložitejšie a vzdialenosť medzi žiakom a učiteľom väčšia.

Neskôr, ako sa zlepšujú schopnosti žiaka plniť inštrukcie, postupne sa zadávajú niekoľkokrokové inštrukcie. Spočiatku majú byť inštrukcie jednoduché a čas na ich splnenie dlhší, neskôr zložitejšie a čas na ich splnenie kratší.

Prompty:

Aby sa so žiakom prešla celá činnosť, používa sa fyzické navádzanie alebo demonštrácia. Postupne sa zmierňuje prompt, takže žiak bude schopný vykonať úlohu samostatne.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Vyjadrovať široký repertoár potrieb ukazovaním na symboly úrovne adekvátnej úrovni myslenia žiaka, predmetnej alebo adekvátnej dvojrozmernej,
- v nových situáciách klásť dôraz na pragmatiku (generalizácia v čase, priestore, sociálna generalizácia),
- rozvíjať imitačné schopnosti činnosti iných ľudí,
- využívať imitáciu ako facilitátora pozitívneho vzťahu medzi deťmi navzájom,
- rozvíjať schopnosti, ktoré facilitujú sociálne interakcie,
- rozvíjať sociálne interakcie s učiteľom a spolužiakmi,
- rozvíjať schopnosti, často používané pri hraní hier,
- zvyšovať samostatnosť pri obliekaní, vyzliekaní, vykonávaní hygienických návykov a stravovaní
- rozširovať zručnosti potrebné na práce v domácnosti.

OBSAH

Používanie komunikačných symbolov na vyjadrovanie širokého repertoáru potrieb v rôznom prostredí, vytváranie modelových situácií (čo najviac pripomínajúcim prirodzené životné situácie), zámerné obštrukcie a zmeny zaužívaných komunikačných situácií (iná osoba, s ktorou je potrebné komunikovať, sťažený prístup k zdrojom naplnenia potrieb a pod).

Imitácia jemnomotorickej manipulácie s predmetom:

- vysýpať rôzny materiál z malého hrnčeka do veľkej nádoby,
- naberať materiál z jednej nádoby do druhej použitím naberačky (najprv veľkej, postupne menšej),
- ukladať cylindrické tvary na seba,
- rozobrať dve časti spojeného LEGA,
- dávať dolu vrchnáčky veľkých fixiek,
- krčiť toaletný papier
- vytáčať čísla na hračkárskom telefóne,
- otvárať zips,
- vyberať lentilky, hrozienka, mince a drobné predmety z obalu na vajíčka,
- vyťahovať špáradlá z plastelíny do nádoby a pod.

Stavanie veže:

- diskriminácia farebných tvarov,
- imitácia sekvencia krokov,
- imitovať celú, naraz exponovanú stavbu.

Imitácia stavby z rôznofarebnej stavebnice:

- horizontálna stavba,
- vertikálna stavba,
- kombinácia horizontálnej a vertikálnej,
- stavba s dimenziou predná strana stavby – zadná strana stavby.

Imitácia stavby z jednofarebnej stavebnice.

Imitácia stavby podľa dvojdimenzionálnej predlohy (fotografia, nákres).

Imitácia špecifických štruktúr (stôl, most, garáž).

Stavanie bez predlohy (exponovať vzor, vzor odňať, úloha – postaviť podľa pamäti).

Imitácia adekvátneho používania iných konštrukčných materiálov (hračiek, hier, predmetov reálneho života).

Priradovanie neidentických trojdimenzionálnych predmetov (podobné, ale nie celkom rovnaké).

Priradovanie asociácií položiek, ktoré spolu súvisia („K čomu to patrí?“, časť – celok, detail – celok atď).

Podporovanie samostatnosti pri úlohách.

Využívanie naučených schopností samostatnej hry s konštrukčnými materiálmi aj na interakciu s učiteľom a inými deťmi.

Nácvik konvenčných sociálnych rutín, využívaných v sociálnych interakciách (pozdrav, zdvorilostné frázy zamerané na iného človeka) – používaním neverbálnych komunikačných prostriedkov.

Schopnosť iniciácie interakcie – neverbálnej komunikácie, hry s učiteľom (dospelými) a spolužiakmi, ktorí sú na rovnakej úrovni komunikácie.

Samostatné vyzliekanie a obliekanie častí oblečenia s pomocou procesuálnych schém na adekvátnej úrovni žiaka.

Samostatné vykonávanie hygienických potrieb na WC, s pomocou procesuálnych schém na adekvátnej úrovni žiaka.

Samostatné umývanie rúk a tváre, utieranie sa po umývaní, čistenie zubov, fúkanie nosa. Uvedomovanie si potreby použiť toaletný papier a umyť ruky po použití WC, (aj s použitím vizualizácie a procesuálnych schém zodpovedajúcich úrovni porozumenia žiaka).

Samostatnosť pri stravovaní s použitím procesuálnych schém, vizualizácie a minimálnej manuálnej pomoci učiteľa.

Úplná samostatnosť pri prestieraní pre skupinu za použitia procesuálnych schém.

Zvyšovanie miery samostatnosti pri ďalších domácich zručnostiach.

3. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Spontánne používať bežné sociálne verbálne rutiny,
- spontánne iniciovať, udržať a viesť jednoduchý verbálny rozhovor,
- spontánne používať osvojené hrové zručnosti na interaktívne hry s dospelým,
- spontánne používať osvojené hrové zručnosti na samostatnú hru
- spontánne vyjadrovať žiadosť nezávisle na situačnom kontexte,
- verbálnu expresiu dopĺňať vyjadrovaním gestami,
- zlepšovať verbálne porozumenie,
- zvyšovať citlivosť na detaily,
- zlepšovať schopnosti abstrakcie,
- spontánne požívať samostatné samoobslužné návyky a domáce zručnosti.

OBSAH

Používanie komunikačných schopností a sociálnych zručností 3. ročníka, 2. úrovne spontánne, v primeraných sociálnych situáciách.

Podporovanie spontánnej verbálnej komunikácie jednoduchými gestami, s významom zrejmým na základe prebiehajúcej situácie.

Odpovede typu: „áno – nie“ na otázky, ktoré nie sú aktuálne viditeľné („Majú vtáky krídla?“).

Odpovede typu: „áno – nie“ na otázky, ktoré sú len čiastočne pravdivé (napr. Ukážte žiakovi červené jablko a opýtajte sa ho: „Je to zelené jablko?“).

Vyjadrovanie žiadostí („Čo si prosíš?“).

3. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Vyjadrovať sa zdvorilo,
- povedať čo je na obrázku,
- povedať čo sa deje na obrázku,
- povedať čo sa stane podľa obrázka,
- chápať k čomu slúži telefón,
- byť schopný niekomu zatelefonovať s pomocou,
- viesť primeraný telefonický rozhovor s pomocou.

OBSAH

Opis obrázku (vymenovať čo vidí).

Opis súvislého deja podľa obrázku.

Telefonovanie – funkcia, význam. Jednoduchý rozhovor prostredníctvom telefónu.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútny systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie pre 3. ročník

1.Charakteristika predmetu Rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie.

Vyučovací predmet rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie má vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) veľmi špecifický charakter z hľadiska samotných cieľov a obsahu, ale aj foriem, metód a používaných prostriedkov. Nakoľko nácvik písania pre žiaka s AU alebo PVP s MP nemá priamy, pre neho čitateľný zmysel (napr. vplyv na prítomnosť, na naplnenie jeho potrieb), používanie metód zaužívaných pri intaktných žiakoch alebo pri žiakoch s inými druhmi zdravotného postihnutia často zlyháva. Rozvíjanie grafomotoriky u žiaka s AU alebo PVP s MP predpokladá dať tejto aktivite konkrétny, najmä komunikačný zmysel, a naučené zručnosti čím skôr zaradiť do bežných sociálnych kontextov.

Mechanické precvičovanie písania izolovaných písmen, resp. pre žiaka nezmyselných a navzájom nesúvisiacich slov, môže viesť k jeho problémovému správaniu. Úhladnosť písma a zvládanie pravidiel v písaní môžu byť až sekundárnymi cieľmi, ktoré u väčšiny žiakov s AU alebo PVP s MP nie je možné dosiahnuť. Vzhľadom na to, že od prevažnej väčšiny žiakov nie je možné vyžadovať písanie písaným písmom a pre ich praktický život táto forma písma nemá praktický význam, je vhodné naučiť ich dorozumieť sa písomnou formou pri použití písmen veľkej tlačenej abecedy. K nácviku písmen malej a veľkej písanej abecedy pristupujeme len u žiakov s vhodnými dispozíciami na túto činnosť. Nácvik písaných tvarov písma vtedy nacvičujeme súčasne s nácvikom ich čítania.

Podobne ani prípravné grafomotorické cvičenia nemusia mať očakávaný motivačný efekt, práve naopak. Spojenie písania s riekankami môže viesť k objaveniu sa alebo zhoršeniu nevhodného správania (najmä k verbálnym stereotypiám).

Pre uvedené fakty je potrebné, aby bol pedagóg z hľadiska obsahového naplňovania cieľov predmetu veľmi opatrný, nakoľko musia byť veľmi individualizované. Z rovnakých dôvodov v rámci jednotlivých ročníkov a úrovní neuvádzame proces, ako ciele a obsah predmetu dosahovať.

Okrem vyučovacích hodín vyučovacieho predmetu rozvíjanie grafomotorických zručností sa na rozvíjaní a upevňovaní grafomotorických zručností podieľajú ďalšie vyučovacie predmety, najmä slovenský jazyk.

Ako účinné pomôcky na vyučovanie rozvíjania grafomotorických zručností a písania okrem písacích nástrojov (hrubé voskové farby, kriedy, pastelky, ceruzky, neskôr pero), kartičiek s písmenami a obrázkami, je vhodné využívať reliéfne makety jednoduchých geometrických a iných tvarov na obkresľovanie a výkresy s predpísanými slovami, textami a nalepenými obrázkami, ktoré sa vložia do fólie, na ktorú žiak zmazateľnou fixkou môže dopĺňať vynechané písmená, slová. Takúto pomôcku možno využiť opakovane pre toho istého žiaka alebo postupne pre viacerých žiakov.

2. Proces vyučovania predmetu rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie sa bude realizovať na hodinách rozvíjanie grafomotorických zručností a písania 1 hodinu týždenne, 39 hodín ročne. Od prípravného ročníka až po 3. ročník sa neuvádza proces, ako ciele a obsah predmetu dosahovať. Až žiaci v 3. ročníku v tretej úrovni sa učia písať diktáty s krátkymi slovami pomocou jednoduchého pravidla striedania rolí: „Ideš ty- idem ja!“, t.j. striedavé písanie diktátu pedagógom a žiakom. Pri písaní písmen jednotnej veľkosti s ich správnym umiestnením do riadku na linajku – ak je potrebné, navádzať na správnu veľkosť a umiestnenie na linajku používaním komunikačných kariet. V 4. ročníku žiakov druhej úrovne motivujeme k úhladnosti písma primerane k jeho chápaniu využívaním rôznych metód : obľúbenou činnosťou, materiálne, žetónmi a pod.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Cielene viesť čiaru písacím nástrojom,
- vedieť obkresliť maketu,
- vedieť obkresliť/obtiahnuť predpísaný tvar,
- rozvinúť snahu o napodobnenie predpísaného tvaru.

OBSAH

Nacvičovanie správneho držania ceruzky a správneho umiestnenia papiera na pracovnom stole (ak je potrebné, použitie vizualizácie polohy papiera na lavici).

Vyfarbovanie jednoduchých geometrických tvarov (s presahovaním okrajov).

Obkresľovanie makiet s geometrickými tvarmi.

Sledovanie rovných čiar písacím nástrojom s odlišnou farbou od predpísanej čiary, možnosť vyjadrovania vlastnej voľby (ukazovaním, komunikačnou kartou alebo vokalizáciou).

Obkresľovanie predkreslených čiar v tvare oblúka (ak je potrebné, vedením ruky).

Obkresľovanie predkreslených jednoduchých geometrických tvarov.

Obkresľovanie predpísaných písmen preberaných na čítaní: A, E, I, O, U.

3. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Vedieť obkresliť predpísaný tvar písmena,
- nacvičiť napodobňovanie písania predpísaného tvaru písmena.

OBSAH

Nacvičovanie správneho držania ceruzky a správneho umiestnenia papiera na pracovnom stole.

Uvoľňovacie cviky pred písaním – imitácia horizontálneho, vertikálneho a kruhového čmárania.

Obkresľovanie veľkých tlačенých tvarov písmen tak, ako sa preberajú v predmete čítanie – B, J, S, N, D, Z.

Obkresľovanie tvarov známych číslic.

Písanie písmena spájaním pripravených oporných bodov.

Nácvik imitatívneho zápisu príslušného písmena (podľa predlohy) a číslice po dobrom zvládnutí ich obkresľovania.

Odpisovanie slova pozostávajúceho zo známych písmen do riadku na linačku, možnosť vyjadrovania vlastnej voľby (ukazovaním na zvolené slovo).

3. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Písať komunikačne zmysluplné slová,
- zmenšiť veľkosť písaného písma.

OBSAH

Obkresľovanie veľkých tlačéných tvarov písmen tak, ako sa preberajú v predmete čítanie – Č, Š, Ž, Ď, Ť, Ň, Ľ, G, F, CH.

Obkresľovanie tvarov známych číslic.

Nácvik imitatívneho zápisu príslušného písmena podľa predlohy a číslice po dobrom zvládnutí ich obkresľovania.

Nácvik napísať príslušné písmeno/číslicu na požiadanie bez predlohy a opory, napr. ako dopísanie vynechaného písmena do slova preberaného na čítaní, dopísanie začiatočného písmena do známeho slova.

Odpisovanie slova pozostávajúceho zo známych písmen na riadok z pripravenej predlohy.

Odpisovanie slova z tabule pozostávajúceho zo známych písmen do riadku.

Vpisovanie vynechaného slova do pripraveného textu - využitie osobného frekvenčného slovníka z predmetu čítanie.

Na požiadanie napísanie nadpisu (pomenovanie toho, čo je zobrazené na obrázku) k obrázku, ktorý pozostáva z nacvičených písmen.

Písanie diktátu s krátkymi slovami s primeraným promptom.

Písanie písmen jednotnej veľkosti s ich správnym umiestnením do riadku na linajku.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútny systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Matematika pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Matematika. Pre úspešné zaradenie sa žiaka s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) do bežného denného života je veľmi dôležitá aj matematická spôsobilosť. Individuálnym prístupom získava žiak prostredníctvom matematiky základné matematické vedomosti, zručnosti a návyky tak, aby ich v rozsahu svojich individuálnych schopností a možností, na svojom aktuálnom stupni vývinu dokázal v živote prirodzene aplikovať.

Ciele predmetu matematika sú kladené tak, aby bol obsah a proces vzdelávania orientovaný na žiaka, aby prostredníctvom individuálneho, názorného a štruktúrovaného prístupu pôsobili na pozitívny kognitívny rozvoj a v konečnom dôsledku aj na rozvoj celej osobnosti žiaka s AU alebo PVP s MP.

Hranice obsahu učiva jednotlivých ročníkov nesmú byť prekážkou pre efektívne vzdelávanie žiaka. Obsah učiva a čas potrebný na jeho zvládnutie sa prispôsobuje individuálnym schopnostiam žiaka.

V dôsledku triády postihnutia je potrebné klásť dôraz nielen na obsah vzdelávania, ale predovšetkým na prístup k žiakovi s AU alebo PVP s MP, na výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok a v neposlednej rade aj na vhodné učebné prostredie. Neschopnosť žiaka spolupracovať na vyučovaní môže byť spôsobená aj vonkajšími činiteľmi.

Pre mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je práca s učebnicou problémom, preto je potrebné zvoliť inú formu sprostredkovania učiva. Môžu to byť rôzne pracovné listy, manipulácia s konkrétnymi predmetmi, obrázkami, pracovné úlohy uložené v škatuliach, výučba prostredníctvom počítača a podobne. Záleží na osobitostiach žiaka, je potrebné adekvátne reagovať na jeho potreby, schopnosti a možnosti. To si

vyžaduje cieľavedomú a namáhavú prácu pedagóga, využívajúc jeho vedomostný, kreatívny, flexibilný a ľudský potenciál.

Učivo má byť prezentované takými formami a metódami, ktoré sú pre daného žiaka najpriateľnejšími. Je treba mať na zreteli, že nie je podstatné to, aby si žiak osvojil čo najväčšie množstvo učiva, ale aby osvojené učivo vedel v čo najväčšej miere využívať v praktickom živote.

2. Proces vyučovania predmetu matematika sa bude realizovať na hodinách matematiky 4 hodiny týždenne, 156 hodín ročne.

V treťom ročníku sa žiaci 1. a 2. úrovne naďalej zdokonaľujú v triedení, porovnávaní a priradovaní podľa vlastností (veľkosť, farba, tvar...) a podľa množstva. Na základe týchto základných logických operácií sa učia nové pojmy, vzťahy, ktoré je potrebné precvičovať a čo najviac spontánne využívať v praktických činnostiach počas dňa.

Žiaci sa zdokonaľujú v orientácii v priestore a čase. Orientáciu nacvičujeme tak, aby sa vzťahovala na osobu žiaka.

Pri rozširovaní číselného oboru a pri počtových výkonoch v danom obore postupujeme ako bolo uvádzané v procese pre nižšie ročníky.

Žiaci tretieho ročníka 3. úrovne pri rozširovaní číselného oboru prichádzajú do kontaktu s dvojčífernými číslami. Tu treba dávať pozor, aby žiaci k viacčífernému číslu priradili príslušnú hodnotu a nie hodnotu definovanú jednotlivými číslami, z ktorých sa číslo skladá. (15 je pätnásť, nie jednotka na mieste desiatok a päťka na mieste jednotiek).

Pri sčítaní bez prechodu cez desiatku môže byť najľahším osvojením postup sčítania desať predmetov a daný počet predmetov, obdobne pri odčítaní postup nácviku začať od príkladov typu $15 - 5 = 10$.

Najmä pri nácviku sčítania a odčítania s prechodom cez desiatku využívame vizualizáciu. Žiaci môžu využívať tabuľku sčítania a odčítania, počítadlo, kocky, prsty a podobne, postupne pričítavajú a odčítavajú čísla po jednom. Je dôležité aby sa žiaci vedeli dobre orientovať v číselnom rade.

Vizualizácia a manipulácia s predmetmi je veľmi potrebná aj pri nácviku násobenia, ktoré objasňujeme ako opakované sčítanie predmetov.

Pri slovných úlohách dávame pozor aby úloha bola jednoznačná, aby žiakovi bolo jasné čo má vypočítať, na čo má odpovedať a z akých údajov má vychádzať pri výpočte. Stále treba mať na zreteli silnú stránku – vizuálne myslenie žiakov s AU alebo PVP s MP, preto vizualizáciu kladieme pred verbálnu prezentáciu problému. Úlohy precvičujeme predovšetkým pri praktických činnostiach. Využívame pri tom aj platenie skutočnými mincami.

Žiaci tretej úrovne si osvojujú základné geometrické predstavy o bode a úsečke. Učia sa rysovať úsečky, vyznačovať krajné body úsečky, body ležiace a neležiace na úsečke. Pri výučbe učiva geometrie je potrebné, aby mal žiak dostatočne osvojenú orientáciu v priestore.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Tvoriť skupiny z rozličných predmetov,
- pochopiť množstvo 3.

OBSAH

Porovnávanie predmetov podľa vlastností.

Triedenie predmetov podľa vlastností.

Vzťahy: krátky – dlhý.

Priraďovanie predmetov k rovnakým predmetom.

Priraďovanie predmetov k tomu, čo ich dopĺňa.

Vyhľadávanie rovnakých predmetov.

Skladanie celku z častí.

Číslo 3, počítanie do 3, čítanie a písanie číslice 3.

Priraďovanie predmetov k číslu v obore do 3.

Priraďovanie čísla v obore do 3 k predmetom.

Pridávanie ešte jedného predmetu k dvom predmetom, zistenie počtu.

3. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Osvojiť si základné prvky numerácie v obore prirodzených čísel do 5,
- osvojiť si základné počtové výkony v obore prirodzených čísel do 5,
- osvojiť si základné prvky numerácie a počtové výkony s číslom 0,
- osvojiť si základné geometrické predstavy,
- využívať osvojené vedomosti v reálnom živote.

OBSAH

Porovnávanie a triedenie predmetov podľa vlastností.

Vzťahy: veľa – málo, väčší – menší, kratší – dlhší.

Číslo 5, číselný rad, počítanie po jednej do piatich, vzťahy: pred, za, hneď pred, hneď za, určovanie a vyznačovanie počtu predmetov, priradzovanie predmetov k číslu 5, čítanie a písanie čísllice 5, znázorňovanie čísla 5.

Porovnávanie čísla 5 s číslami 1, 2, 3, 4, rozklad čísla 5, znázorňovanie nerovnosti a rovnosti pomocou tvorenia dvojíc, zápis príslušných rovností a nerovností, určovanie čísel menších, väčších ako je dané číslo.

Sčítovanie a odčítavanie v obore do 5, zápis príkladov sčítovania a odčítania v obore do 5.

Pamäťový nácvik príkladov sčítovania a odčítania v obore do 5.

Riešenie jednoduchých slovných úloh. Kupovanie, platenie a počítanie so skutočnými peniazmi: 1 €, 2 €, 5 €.

Číslo 0, číselný rad, čítanie a písanie čísllice 0.

Sčítovanie a odčítavanie s číslom 0.

Pomenovanie a triedenie rovinných útvarov: kruh, štvorec, obdĺžnik a trojuholník.

3. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Osvojiť si numeráciu v obore do 20,
- vedieť sčítovať a odčítovať v obore do 20 bez prechodu cez základ,
- vedieť sčítovať a odčítovať v obore do 20 s prechodom cez základ,
- osvojiť si základy násobenia v obore do 20,
- osvojiť si základné geometrické predstavy o bode a úsečke,
- využívať osvojené vedomosti v reálnom živote.

OBSAH

Rad čísel od 10 do 20, vymenovanie radu názvov čísel, určovanie počtu predmetov počítaním po jednom, k číslu priradiť skupinu predmetov, čítanie a písanie čísllic.

Rozklad čísel 11 až 20, určovanie rádu čísel – jednotky a desiatky.

Usporiadanie a porovnávanie čísel v obore do 20, zápis pomocou znakov nerovnosti a rovnosti, znázorňovanie na číselnej osi.

Riešenie jednoduchých nerovníc typu $a < 20$ postupným dosadzovaním.

Riešenie jednoduchých slovných úloh na porovnávanie čísel.

Sčítovanie a odčítavanie v obore do 20, bez prechodu cez desiatku s pomocou názoru, zápis príkladov sčítovania a odčítania v obore do 20.

Sčítovanie a odčítavanie v obore do 20 s prechodom cez základ.

Upevňovanie sčítania a odčítania v obore do 20.

Upevňovanie pamäťového sčítovania a odčítania.

Vzťahy o n viac, o n menej.

Riešenie jednoduchých slovných úloh na sčítavanie a odčítavanie v obore do 20.

Násobenie v obore do 20, znak (krát). Súčin prirodzených čísel ako opakované sčítanie, násobenie dvoma, pamäťový nácvik.

Bod, vyznačovanie bodov, označovanie bodov veľkými tlačnými písmenami.

Úsečka, krajné body úsečky, označovanie úsečky pomocou jej krajných bodov, vyznačovanie úsečky, rysovanie úsečky pomocou pravítka, vyznačovanie bodov, ktoré na danej úsečke ležia, neležia.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútny systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Vecné učenie pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu vecné učenie. Vecné učenie je integrovaný vyučovací predmet, v ktorom žiaci získavajú elementárne poznatky z oblasti prírodovedných a spoločenskovedných odborov.

Cieľom vyučovacieho predmetu vecné učenie je viesť žiakov k pravdivému poznaniu sveta, prírody a spoločnosti, a to na základe vlastného pozorovania zmien v spôsobe života rastlín, zvierat a ľudí.

Žiaci sa oboznamujú a manipulujú s prírodninami, vecami, učia sa chápať vzťahy medzi nimi a vedieť vyjadriť tieto zákonitosti slovom, usporiadaním, kresbou, alebo akýmkoľvek pre nich prijateľným spôsobom.

Vo výchovno-vzdelávacom procese je potrebné, individuálne pre každého žiaka, citlivo zvážiť výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok, vhodnú formu motivácie, optimálnu náročnosť a čas potrebný na vykonanie úlohy, mieru členenia úlohy na jednoduchšie kroky, formu a mieru pomoci, vhodné učebné prostredie s optimálnym množstvom stimulov.

2. Proces vyučovania vecného učenia sa bude realizovať na hodinách vecného učenia 1 hodinu týždenne, 39 hodín ročne.

Žiaci s AU alebo PVP s MP sa musia vo svojom bezprostrednom prostredí cítiť bezpečne, musia vedieť, kde má čo svoje miesto, musia vedieť, kde a s čím môžu počítať. To, čo môžu urobiť pre svoje bezprostredné okolie, triedu, spolužiakov im musíme povedať, dať im primerané úlohy, ktoré si svedomím povinnosti aj zastanú.

Musíme im dať na vedomie, že tie činnosti, ktoré vykonali sú dôležité a všetci sa tešia, že ich urobili.

Pochopenie rodinných vzťahov môže byť pre žiaka s AU alebo PVP s MP problematické. Najzákladnejšie rodinné vzťahy: rodičia, súrodenci, starí rodičia poznajú, pretože ich bezprostredne prežívajú v každodennom živote. Niektoré z nich vedia aj bez pomoci vymenovať. Širšie rodinné vzťahy nechápu vôbec, alebo len veľmi ťažko. Pomocou by mohlo byť vyhotovenie albumu s fotkami, ktoré si môžu často prezerať, rozprávať o nich, odpovedať na otázky.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP si neuvedomuje vlastné telo, nevšímajú si napr. rozmery svojho tela. Avšak kritéria telesného zdravia sa vedia mechanicky naučiť, na základe pravidiel ich aj dodržiavať. Pedagóg sa musí usilovať, aby žiak nadobudol čo najviac poznatkov o sebe samom, o ochrane svojho zdravia.

Žiaci môžu získať poznatky o človeku, o prírode, ale nie sú schopní vidieť vzťahy existujúce medzi nimi. Môžeme vytvoriť zoznam, tabuľku v záujme uľahčenia výučby prebiehajúcej mechanickou cestou.

Príroda ako súvislý, harmonický celok sveta poskytuje žiakom s AU alebo PVP s MP zážitok len málokedy. Najradšej sa ponoria do jednotlivých častí javov, vecí, ktoré dlho a rituálnym spôsobom pozorujú. Je potrebné, aby učiteľ usmerňoval pozornosť žiaka, upozornil na podstatné vlastnosti, porovnával jednotlivé javy, napr. zmeny počasia, pohyb hmyzu, hľadajú konáre, plody, kamene apod., nosia ich domov. Robia to bez toho, aby im toto zberateľstvo dávalo nejaký zvláštny estetický zážitok.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Poznať základné vzťahy v rodine,
- poznať najjednoduchšie priestorové pojmy,
- orientovať sa v priestore,
- orientovať sa v čase,
- poznávanie prírody v priamom kontakte,
- orientovať sa v bežných životných situáciách.

OBSAH

Základná orientácia

Vzťahy v rodine: rodičia a súrodenci.

Orientácia v najbližšom okolí školy: návšteva obchodu, zdravotného strediska.

Porozumenie najjednoduchším časovým údajom a vzťahom: dnes, ráno, večer.

Spoznávanie vlastného tela: pomenovať tri časti svojho tela, pomenovať tri časti tela iného človeka.

Poznávanie prírody

Domáce zvieratá.

Voľne žijúce zvieratá: jež, líška.

Niektoré vtáky: lastovička.

Hmyz: včela, mucha a iné.

Kvety a stromy, vedieť, že majú plody.

Orientácia v bežných životných situáciách

Verejná doprava: výstup a nástup do dopravného prostriedku.

Nácvik samostatného prechodu cez cestu.

Obchod –rozoznávať najdôležitejšie obchody podľa zamerania.

Vedieť určiť hodnotu mincí.

Služby podľa zamerania: čistiareň, kaderníctvo a iné.

Stravovacie zariadenia: bufet, jedáleň, reštaurácia.

Návšteva pošty, orientácia v budove, rozoznať list, pohľadnicu, telegram.

Telefonovanie: pozdrav, predstavenie, rozhovor, ukončenie rozhovoru.

Poznať označenie zdravotného strediska.

3. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Poznať najjednoduchšie priestorové pojmy a vzťahy,
- vedieť sa orientovať v budove školy, na ceste z domu do školy,
- poznať mená ročných období,
- poznať mená mesiacov a dní v týždni,
- uvedomovať si rozdiely v počasí a vedieť ich pomenovať,
- poznať rastliny a zvieratá miestnej oblasti,
- nadobudnúť správny vzťah ku školskému majetku,
- osvojiť si pravidlá správnej životosprávy,
- osvojiť si základné pravidlá kultúrneho správania.

OBSAH

Trieda, škola a okolie školy

Pomenovanie pomôcok na lavici, v aktovke.

Správne použitie spoločenských „zdvorilostí“.

Poznávanie najbližšieho okolia školy.

Orientácia v okolí školy.

Orientácia v čase

Porozumenie časovým údajom a vzťahom: ráno, poludnie, popoludnie.

Určenie dni v týždni, deň ktorý predchádzal, ktorý nasleduje.

Kalendár: dni, týždne, mesiace, dátum.

Príroda

Pozorovanie a pomenovávanie zmien v prírode podľa ročných období.

Kalendár prírody.

Zvieratá v prírode

Domáce zvieratá: pes, mačka, krava, koza, prasa, sliepka, hus, zajac, kôň.

Voľne žijúce zvieratá: myš, jež, medveď, líška.

Vtáky: drozd, lastovička, motýľ, sýkorka.

Hmyz: včela, mucha, lienka.

Rastliny v prírode

Kvety: ruža, tulipán a iné.

Stromy a ich plody: hruška, jabloň, slivka, čerešňa, marhuľa, broskyňa.

Kríky: maliny, ríbezle.

Jedovaté rastliny: huby.

Starostlivosť o zdravie

Poznanie jednotlivých častí tela.

Poznanie hlavných častí tváre.

Zdravie, choroba, zdravá výživa, starostlivosť o zdravie podľa jednotlivých ročných období –obliekanie a obuv.

Bezpečnosť cestnej premávky

Dodržiavanie pravidiel cestnej premávky pre chodcov.

Poznávanie niektorých dopravných značiek so zákazom a príkazových dopravných značiek.

Obchod

Rozoznávanie obchodov podľa zamerania.

Pomenovávanie rozličného tovaru, najmä potravín z toho ovocia a zeleniny.

Rozoznávanie hodnoty niektorých mincí.

Zameranie sa na slušné správanie v obchode.

Domov a rodina

Mená najbližších príbuzných.

Vzťahy medzi členmi rodiny.

Pomenovanie a využitie jednotlivých častí bytu a zariadenia.

3. ROČNÍK – 3.úroveň

CIELE

- Orientovať sa v blízkom okolí školy,
- pochopiť časové údaje,
- poznať názvy ročných období , mesiacov a dní v týždni,
- poznať ďalšie domáce zvieratá a ich mláďatá a niektoré voľne žijúce zvieratá,
- poznať a vedieť pomenovať vybrané zvieratá a rastliny,
- vedieť sa správať v prírode a ju chrániť,
- vedieť sa pohybovať v obchode a v dopravných prostriedkoch.

OBSAH

Orientácia v priestore

Pozorovanie okolia obce napr. z vyvýšeného miesta.

Pozorovanie členitosti krajiny v okolí obce: údolie, rovina, kopec, pohorie, vodný tok, poznať ich niektoré názvy.

Orientácia v čase

Kalendárny a školský rok.

Pomenovanie dní v týždni, mesiace a ročné obdobia.

Porovnávanie časových jednotiek: hodina, deň, týždeň, mesiac, rok.

Určovať celé hodiny a polhodiny, časti dňa.

Kalendár prírody - záznamy o počasí.

Jeseň

Pozorovanie zmien počasia v jeseni, jesenné mesiace.

Poznávanie ďalších druhov a vlastností ovocia a zeleniny, zber, uskladnenie.

Domáce zvieratá

Prehlbovanie poznatkov o domácich zvieratách (úžitok): mačka domáca, pes, králik, krava, ovca, koza, kôň, kura domáca a iné.

Zdravie a choroba

Základné hygienické návyky - význam osobnej hygieny a čistoty prostredia pre zdravie.

Zmyslové ústroje: zrak, sluch a starostlivosť o nich.

Oboznámenie s prácou lekárov a zdravotných sestier v zdravotnom stredisku, vedieť, ako sa správať u lekára.

Poznanie významu pojmov: liek, lekársky predpis, odmeranie teploty, bolesť, choroba, atď..

Obliekanie sa podľa ročného obdobia.

Príroda v zime

Pozorovanie zmien počasia, osvojenie si pojmov: mráz, sneh, ľad, spoločné a rozdielne vlastnosti snehu a ľadu -biely, priehľadný, hladký, tvrdý, klzký, sypký, studený.

Dodržiavanie pravidiel bezpečnosti pri zimných športoch.

Bezpečnosť cestnej premávky

Dodržiavanie zásad správneho a bezpečného správania sa chodca v cestnej premávke.

Najdôležitejšie dopravné značky pre chodcov a cyklistov, ich umiestnenie a význam.

Dopravné prostriedky pohybujúce sa po zemi, vo vode a vo vzduchu.

Správanie vo verejných dopravných prostriedkoch, čakanie, nastupovanie, vystupovanie.

Nacvičovanie a riešenie jednoduchých dopravných situácií na cvičnej križovatke (maketa, dopravný koberec).

Predchádzanie úrazom a chorobám.

Bezpečnosť pri hrách, výletoch a kúpaní.

Technika a výroba

Stavba domu, stavebné materiály: tehly, tvárnice, panely, cement, vápno, piesok.

Najviac používané stroje na stavbe: miešačka, žeriav, dopravný pás, bager.

Všímajú si rôzne druhy budov (podľa veľkosti, počtu poschodí, spôsobu stavby, účelu).

Oboznamovanie so zásadami bezpečnosti napr. pri kúrení, varení, svietení, atď.

Príčiny požiaru, hlásenie požiaru, práca požiarnikov.

V pekárni -výroba pečiva: múka, cesto, miesenie, kysnutie, tvarovanie, pečenie.

Rodina a spoločnosť

Orientácia v príbuzenských vzťahoch: stará mama, starý otec, vnučka, vnuk, teta, strýko, bratranec, sesternica.

Chápanie úlohy rodiny.

Správanie sa v obchode pri nákupe, poznávanie ďalších platidiel (napr. 5 €, 10 €).

Oboznamovanie sa s rôznymi druhmi prác, napr. v poľnohospodárstve, v továrni, v obchode, na pošte, v službách, v doprave, v zdravotníctve.

Príroda na jar a v lete

Pozorovanie práce dospelých v záhrade, v sade a na poli.

Pomenovávanie činnosti, nástrojov, strojov, ich použitie.

Pozorovanie rastlín -klíčenie, rast, podmienky potrebné pre správny rast rastlín (svetlo, teplo, voda).

Sad -kvitnutie ovocných stromov, opelenie kvetov hmyzom.

Les a lesné rastliny -ihličnaté a listnaté stromy, malinčie, jahody, jedovaté rastliny a ich plody – huby.

Život zvierat na jar a v lete -stavanie hniezd pre vtákov, liahnutie mláďat.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Pracovné vyučovanie pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Pracovné vyučovanie. Vyučovací predmet pracovné vyučovanie má významnú úlohu vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) a to z hľadiska: úspešného sociálneho začlenenia sa do spoločnosti, vytvárania sociálneho, pracovného a osobného uplatnenia sa, individuálneho rozvoja jeho osobnosti a z hľadiska vytvárania vzťahov k okolitému životu.

Pracovné vyučovanie je dôležitým faktorom pri vytváraní samoobslužných a hygienických návykov, pri vytváraní a rozvoji poznávacích procesov, motorických a pracovných zručností a návykov. Osvojovanie si rôznych pracovných zručností vo vyšších ročníkoch je dôležitým činiteľom predprofesionálnej prípravy.

Pracovné vyučovanie prispieva k uspokojovaniu osobných potrieb žiaka, k rozvoju jeho schopností, možností a zručností. V kooperácii s ostatnými predmetmi prispieva k rozvoju celej osobnosti žiaka, a tým sa stáva jeho život zmysluplnejším a nezávislejším.

Obsah predmetu pracovné vyučovanie sa realizuje v čo najväčšej miere v prirodzených podmienkach, v situáciách, v ktorých bude žiak danú činnosť v reálnom živote vykonávať.

Pri blokovom vyučovaní sa rozdeľuje vyučovacia jednotka na kratšie časové úseky, podľa schopností žiaka tak, aby bola dodržaná určená časová dotácia.

Obsah predmetu je členený na tri úrovne, v jednotlivých úrovniach na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopnosti žiaka osvojiť si obsah daného učiva a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

Zložky vyučovacieho predmetu pracovné vyučovanie

Samoobslužné činnosti – žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Práce v domácnosti – obsahom zložky je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky práce v domácnosti sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať v kuchyni poriadok a hygienu. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

Súčasťou pracovného vyučovania v 1. úrovni je zložka rozvoj jemnej a hrubej motoriky. Cieľom tejto zložky je stimulácia motoriky, rozvoj koordinácie oko – ruka, zameriavanie pozornosti žiaka, rozlišovanie materiálov zmyslovým vnímaním, osvojenie si následnosti pracovných krokov činností.

Práce v dielni – žiaci si osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

Technické kreslenie – žiaci vo vyšších ročníkoch 3. úrovne sa prostredníctvom praktických činností učia zhotovovať technické náčrty a výkresy výrobkov.

Pestovateľské práce – žiaci 2. a 3. úrovne sa učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu je potrebné individuálne pre každého žiaka citlivo zvážiť výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok, vhodnú formu motivácie, optimálnu náročnosť a čas potrebný na vykonanie úlohy, mieru členenia úlohy na jednoduchšie kroky, formu a mieru pomoci, vhodné učebné prostredie s optimálnym množstvom stimulov.

U žiakov s AU alebo PVP s MP býva častým problémom nedostatok motivácie, pozornosti a vytrvalosti. Preto treba pri vytváraní úlohy pre konkrétneho žiaka vedieť, čím sa dá motivovať (čo býva mnohokrát ťažké zistiť) a upútať jeho pozornosť. Zvyčajne na začiatok práce zaraďujeme ľahkú úlohu, ktorú žiak bezpečne zvládne a ktorá ho môže motivovať k ďalšej práci. Až potom zaraďujeme úlohu alebo činnosť, ktorú si má žiak osvojiť, poprípade utvrdiť. Na záver zaraďujeme úlohu alebo činnosť, ktorú má žiak rád. Nácvik jednotlivých činností nesmie byť samoúčelným, snažíme sa o to, aby žiak osvojenú činnosť vedel využiť v praktickom živote, inak jej osvojenie nemá pre žiaka význam. Jednotlivé pracovné úlohy je potrebné rozdeliť podľa schopností žiaka na čiastkové úlohy, inak by si ju žiak pre jej náročnosť nemusel vedieť osvojiť.

Žiakovi je potrebné poskytovať primeranú pomoc, forma a miera závisí od schopností konkrétneho žiaka. Pri najslabších žiakoch môže ísť o úplnú fyzickú pomoc pedagógom. Ak si žiak osvojil určitú časť činnosti, pedagóg poskytuje len čiastočnú fyzickú pomoc. Pre iných žiakov môže byť postačujúcou pomocou slovný návod alebo predvedenie činnosti. Najmiernejšou pomocou je poskytnutie pomoci prostredníctvom pokynov. Pre niektorých žiakov môže byť dostatočnou pomocou už len samotná prítomnosť pedagóga. Je potrebné citlivo zvážiť, ktoré činnosti už má žiak osvojené, aby mu nebola poskytovaná väčšia pomoc ako žiak v skutočnosti potrebuje, čím by sa brzdil jeho ďalší rozvoj.

Pri vzdelávaní žiakov s autizmom je dôležité aj prostredie, v ktorom sa pracovný proces realizuje. Nesmie byť prestimulované, aby pozornosť žiaka bola sústredená na požadovaný úkon a nebola odvádzaná prostredím. Netreba zabúdať ani na neprimeranú citlivosť na senzorické podnety niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP, najmä pri prácach v dielni. Je potrebné primerane upraviť pracovné prostredie a podmienky, aby zvýšená zmyslová vnímavosť nebola prekážkou pre ďalšie vzdelávanie žiaka. V niektorých prípadoch môže byť potrebná aj úprava pracovných nástrojov a prostriedkov.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy s vytrvalosťou, pozornosťou a s ochotou spolupracovať. To môže vyplývať aj z nedostatočnej časovej a priestorovej orientácie, z nezrozumiteľnosti obsahu a postupu požadovanej činnosti.

Štruktúrovanie a vizualizácia pomôže žiakom zorientovať sa v pracovnom priestore a v čase, zorientovať sa v tom, kedy sa má daná úloha vykonávať. Žiak získa prehľad, kedy úloha začína, kedy končí, aká je následnosť postupu krokov pri vykonávaní danej úlohy a tak isto získa prehľad o tom, čo bude vykonávať po ukončení úlohy. Každá zadávaná pracovná úloha musí byť jednoznačná, zrozumiteľná, aby žiak vedel čo má urobiť a ako má postupovať. Pri poskytovaní vizualizovanej pomoci je nutné citlivo zvážiť množstvo vizualizácie. Použitie vizuálnych prostriedkov musí byť veľmi flexibilné.

Tak ako je v živote každého človeka potrebné pociťovať úspech a spokojnosť, tak aj pre žiaka s autizmom je dôležité, aby pri vykonávaní pracovných činností bol úspešný. Preto pri zadávaní pracovných úloh postupujeme od najjednoduchších k zložitejším. Ak žiak pri práci urobí chybu, nehodnotíme to slovne, len ho opravíme a ukážeme mu, ako má správne postupovať.

Vzhľadom na to, že u mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je narušená schopnosť predvídať čo sa stane, je potrebné zaistiť bezpečnosť žiakov potrebnými opatreniami, a tiež nácvikom bezpečných pracovných návykov.

Pri výučbe pracovného vyučovania je neustále potrebné zohľadňovať aktuálnu dosiahnutú úroveň žiaka, aby osvojovanie si nových vedomostí, zručností a návykov bolo prirodzeným pokračovaním výučby. Nesmieme zabúdať na spoluprácu s rodičmi, aby všetko to, čo si žiak osvojil v školskom prostredí, vedel zžiť aj v reálnom živote.

2. Proces vyučovania predmetu pracovné vyučovanie sa bude realizovať na hodinách pracovného vyučovania 2 hodiny týždenne, 78 hodín ročne. Žiaci 1. úrovne si upevňujú a rozvíjajú osvojené vedomosti a zručnosti. Učia sa s pomocou odkladať odev a obuv na určené miesto. Učia sa s pomocou rozlišovať potraviny, čo patrí do chladničky a oboznamujú sa so zariadením kuchyne.

Žiaci si osvojujú chytanie predmetov prstami, čím si zvyšujú schopnosť uchopenia a stisku predmetov. Manipulovaním s predmetmi si žiaci rozvíjajú zmyslové vnímanie, motorické zručnosti, koordináciu ruky a oka. Spoznávajú vlastnosti papiera a učia sa sním pracovať. Osvojujú si primerané používanie predmetov a hračiek.

Žiaci 2. úrovne si osvojujú vykonávanie samoobslužných a hygienických návykov podľa pokynov. Učia sa odkladať predmety na určené miesto a utierať prach podľa pokynov. Učia sa rozlišovať potraviny, rozlišujú tie ktoré patria do chladničky a učia sa bezpečne pracovať v kuchyni.

Pri výučbe nesmieme zabúdať, že niektorú časť pracovnej činnosti mohol žiak zabudnúť a nevie pokračovať ďalej. Preto je potrebné osvojované činnosti častejšie opakovať, aby si ich mohol žiak utvrdiť. Poskytneme mu potrebnú vizualizáciu a primeranú pomoc.

U žiakov 3. úrovne sa snažíme dosiahnuť čo najväčšiu automatizáciu a samostatnosť pri samoobslužných činnostiach a hygienických návykoch. Žiaci si osvojujú schopnosť výberu oblečenia podľa počasia a ročných období. Toto môže byť pre niektorých žiakov ťažké, aj keď si to teoreticky osvoja, v praxi to nemusia vedieť použiť. Preto je potrebný praktický nácvik pri každej vhodnej príležitosti. Česanie, upravovanie vzhľadu je dobré nacvičovať pred zrkadlom.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Utvárať základné hygienické návyky,
- utvárať samoobslužné zručnosti,
- utvárať základné stravovacie schopnosti a návyky,
- rozvíjať schopnosť napodobňovania,
- rozvíjať jemno-motorické zručnosti,
- utvárať základné pracovné zručnosti,
- poznávať rôzne materiály,
- adekvátne používať predmety,
- poznávať pracovné náradie.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Osobná hygiena - návyk na spoluprácu.

Používanie hygienických potrieb.

Osvojenie si hygienických návykov s pomocou.

Používanie WC, splachovanie.

Používanie toaletného papiera a vreckovky.

Vyzliekanie a obliekanie odevu s pomocou.

Obúvanie a vyzúvanie s pomocou.

Zapnutie a rozopnutie veľkého gombíka s pomocou.

Používanie zipsu s pomocou.

Osvojenie si základných stravovacích návykov.

Spoznanie potreby pre stravovanie, spoznať vlastné a používať ich.

Používanie rúk pri jedle.

Pitie z pohára, pohár držať dvoma rukami.

Rozvoj jemnej a hrubej motoriky

Chyťanie predmetov prstami: zvyšovanie schopnosti uchopenia a stisnutia.

Manipulovanie s predmetmi oboma rukami.

Prenášanie predmetov na väčšiu vzdialenosť.

Prenášanie a udržanie predmetu v požadovanej výške.

Udržanie zovretia ruky pri tlaku dole: miešanie lyžicou, hladenie stierkou.

Zbieranie malých predmetov pomocou palca a ukazováka.

Umiestnenie predmetu kolmo do otvoru.

Umiestnenie plochého predmetu na predlohu.

Použitie jedného predmetu dvoma spôsobmi: miešanie a naberanie lyžicou.

Zostavovanie sady predmetov dvoma rôznymi spôsobmi: veža a rad z kociek.

Postavenie predmetov rôznych veľkostí na seba.

Otváranie a zatváranie dverí, zásuviek, okien.

Zapínanie a vypínanie osvetlenia.

Krúženie zápästím pri držaní predmetu: odskrutkovanie a zaskrutkovanie veka pohára.

Skladanie jednoduchého puzzle.

Navliekanie drobných predmetov s otvormi.

Manipulovanie s kockami. Ukladanie dvoch kociek na seba, vedľa seba.

Práce v domácnosti

Odkladanie predmetov na určené miesto s pomocou.

Odkladanie odevu a obuvi s pomocou.

Utieranie prachu a polievanie izbových kvetov s pomocou.

Vymieňanie uterákov.

Oboznámenie sa so zariadením v kuchyni.

Rozlíšenie potravín, ktoré patria do chladničky s pomocou.

Základy jednoduchého prestierania k stolovaniu.

Základy bezpečnosti v kuchyni.

Práce v dielni

Oboznámenie sa s rôznymi materiálmi: papier, textil, drevo, plastelína a iné.

Trhanie a krčenie papiera, spoznávanie základných vlastností papiera.

Primerané používanie hračiek.

Oboznámenie sa s náradím: kladivo.

3. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Utvárať základné hygienické návyky a samoobslužné zručnosti,
- utvárať základné stravovacie schopnosti a návyky,
- rozvíjať jemno-motorické zručnosti a schopnosť napodobňovania.
- rozvíjať schopnosť rozlišovať rôzne materiály,
- adekvátne používať predmety,
- utvárať základné pracovné zručnosti a návyky.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Osobná hygiena - nácvik činností a postupov potrebných pri osobnej hygiene.

Používanie hygienických potrieb.

Osvojenie si hygienických návykov s miernou pomocou.

Samostatné používanie WC, splachovanie.

Používanie toaletného papiera, vreckovky a hrebeňa

Vyzliekanie a obliekanie odevu podľa pokynov.
Obúvanie a vyzúvanie podľa pokynov.
Zapnutie a rozopnutie gombíka, upevňovanie opaskov.
Používanie zipsu, patentiek a háčikov.
Navliekanie šnúrky do topánky, viazanie uzla a mašličky.
Osvojenie si základných návykov pri jedle.

Samoobsluha pri desiatovaní: naliať do pohára, rozbaľiť chlieb, otvoriť jogurt, očistiť niektoré druhy ovocia zo šupky.

Práce v domácnosti

Odkladanie predmetov na určené miesto podľa pokynov.
Odkladanie odevu a obuvi podľa pokynov.
Utieranie prachu podľa pokynov.
Pozbieranie smetí do koša. Vynášanie odpadkov.
Otváranie a zatváranie dverí, zásuviek, okien.
Používanie kľúča pri odomykaní a zamykaní dvier.
Zapínanie a vypínanie osvetlenia.
Odskrutkovanie a zaskrutkovanie veka na menších nádobách.
Púšťanie vody: páková batéria, kohútik.
Primerané používanie predmetov a hračiek.
Používanie predmetov viacerými spôsobmi, napr. lyžica, naberačka: miešanie - naberanie.
Rozlíšenie potravín od iných predmetov, ukladanie na určené miesto.
Potraviny patriace do chladničky – vedieť rozlíšiť od iných potravín.
Rozlíšenie odpadkov.
Odkladanie potravín na určené miesto.

Osvojenie si základov jednoduchého prestierania k stolovaniu..
Odkladanie špinavého riadu zo stola.
Utieranie stola.
Utieranie a odkladanie riadu na určené miesto.
Rozpoznanie špinavého a čistého riadu.
Bezpečne pracovať v kuchyni.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Oboznámenie sa s rôznymi materiálmi: papier, textil, drevo, plastelína, prírodnín.

Triedenie, priradovanie a porovnávanie predmetov podľa vlastností: farba, veľkosť, tvar, materiál, použitie a pod..

Manipulovanie s predmetmi a drobným materiálom: dvíhanie, prenášanie, prekladanie, vkladanie, vyberanie, navliekanie, lepenie, presýpanie. Navliekanie predmetov: korále, cestoviny a iné na šnútku.

Namotávanie a splietanie vlny, špagátov a podobných materiálov.

Strihanie papiera, textilu, vlny, špagátov a prírodnín.

Viazanie uzla a mašličky.

Práce s papierom

Strihanie, trhanie, krčenie a lepenie papiera, spoznávanie základných vlastností papiera.

Obkresľovanie, vytrhávanie, lepenie a vyfarbovanie šablóny z papiera.

Gumovanie papiera.

Nalepovanie samolepiek rôznych veľkostí.

Nalepovanie natrhaných papierikov na vopred predkreslený tvar.

Montážne a demontážne práce

Vytváranie útvarov z kociek.

Odskrutkovanie a zaskrutkovanie predmetov a hračiek.

Skladanie a rozkladanie predmetov a stavebníc.

Skladanie jednoduchého puzzle, mozaiky, domina.

Podľa vzoru vedieť zostaviť tvar zo špajdlí, dreviek a podobného materiálu.

Pestovateľské práce

Polievanie izbových kvetov, záhonov a rastlín na pozemku.

Sadenie semien, pozorovanie klíčenia a rastu rastlín.

Hrabanie s hrabľami.

Používanie motyky pri práci v záhrade.

Zbieranie plodov z listnatých a ihličnatých stromov.

3. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Osvojiť si základné hygienické návyky a samoobslužné zručnosti,
- osvojiť si základné stravovacie schopnosti a návyky,
- rozvíjať jemno-motorické zručnosti a schopnosť napodobňovania,
- rozlišovať rôzne materiály,
- rozvíjať schopnosť adekvátne používať predmety a hračky,
- utvárať základné pracovné zručnosti a návyky,
- osvojiť si základné pracovné zručnosti potrebné pri pestovateľských prácach.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Precvičovanie, utvrdzovanie samoobslužných činností, aby bola dosiahnutá čo najväčšia automatizácia a samostatnosť.

Samostatné umývanie rúk, tváre, vlasov, sprchovanie, umývanie celého tela, čistenie zubov a nechtov.

Dodržiavanie hygieny na WC, používanie vreckovky.

Česanie a upravovanie vzhľadu.

Samostatné obliekanie a vyzliekanie.

Obúvanie, vyzúvanie, šnurovanie a zaväzovanie obuvi.

Výberu oblečenia podľa počasia a ročných období.

Samostatné stolovanie.

Práce v domácnosti

Odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Odkladanie odevu a obuvi na určené miesto.

Skladanie bielizne a odevu.

Používanie ramienka na šaty.

Kefovanie a prášenie šiat.

Výmena uteráka.

Čistenie topánok: umývanie, kefovanie, krémovanie a leštenie.

Používanie štipcov na bielizeň.

Utieranie prachu a zametanie.

Pozbieranie smetí do koša.

Základné obsluhovanie bežných domácich audio a video zariadení.

Primerané používanie predmetov a hračiek.

Odkladanie potravín na určené miesto.

Zložitejšie prestieranie k stolovaniu: plytký a hlboký tanier, servítka, príbor, pohár.

Umývanie, utieranie a odkladanie riadu na určené miesto.

Umývanie ovocia a zeleniny.

Príprava jednoduchého nápoja: malinovka, čaj, kakao.

Balenie desiaty.

Bezpečne pracovať v kuchyni.

Šitie - navliekanie nite do veľkej ihly, na konci zdvojenej nite urobiť uzlík.

Šitie predného stehu so zdvojenou niťou na perforovaný kartón.

Šitie predného stehu so zdvojenou niťou na pás látky s vyznačenými bodmi a spojnicami.

Šitie obnitkovacím stehom.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Upevňovanie zručností z 2. ročníka.

Manipulovanie s drobným materiálom: triedenie, priraďovanie, porovnávanie, ukladanie predmetov a prírodnín podľa rôznych vlastností.

Skladanie, spájanie, navliekanie, upravovanie, ohýbanie, navíjanie, strihanie, lisovanie, nalepovanie, zlepovanie.

Prepichávanie, napichávanie, viazanie, zväzovanie, nadväzovanie a spletie drobného materiálu.

Kombinovanie rozličného materiálu.

Vytváranie mozaík, vzorov podľa určitého pravidla.

Práce s papierom

Spoznávanie základných vlastností papiera a kartónu: farba, povrch, hrúbka, pevnosť, pružnosť, nasiakavosť.

Triedenie, priraďovanie a porovnávanie rôznych druhov papiera podľa vlastností. Rozlišovanie papiera podľa druhu: farebný, pijavý, výkresový, baliaci, prieklepový, novinový, kartónový.

Práca s papierom: vytrhávanie a vystrihávanie podľa predkresleného vzoru, nalepovanie.

Používanie lepiaceho papiera.

Prekladanie, skladanie, stláčanie, strihanie, rezanie, meranie papiera a tenkého kartónu.

Montážne a demontážne práce

Zostavovanie modelov zo stavebníc spájaním a skrutkovaním.

Rozoberanie modelov vytvorených spájaním a skrutkovaním.

Používanie skrutkovača a maticového kľúča.

Skladanie puzzle, mozaiky.

Pestovateľské práce

Ošetrovanie izbových rastlín.

Rozmnožovanie izbových rastlín stonkovými a listovými odrezkami.

Pripravovanie záhonov na siate.

Siatie, hnojenie, pletie, polievanie a okopávanie záhonov.

Pestovanie zeleniny: hrach, fazuľa, reďkovka, šalát.

Pestovanie kvetov: trvalky.

Pozorovanie klíčenia semien. Práca s klíčidlami: fazuľa, hrach, kukurica, obilie, zemiaky a iné.

Zber úrody.

Pozorovanie prírody v parku, v sade a v záhrade.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútny systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Hudobná výchova pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Hudobná výchova. Hudba je svojou podstatou jedinečná cesta ku komunikácii žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiaci s AU alebo PVP s MP“).

Jej efektívnosť spočíva v dvoch rovinách:

- hudba môže vytvárať ucelené, stabilné a predpovedateľné prostredie,
- melódia, harmónia a rytmus obľúbenej piesne poskytuje známe podnety, čím vytvára pocit bezpečia v neznámom a stresujúcom prostredí.

Hudba môže byť aj veľmi flexibilná: mení sa z momentu na moment, odrážajúc správanie a emócie žiaka.

Hudobná výchova znamená pre žiakov s AU alebo PVP s MP používanie hudby pre nehudobné ciele v oblastiach: kognície, komunikácie a socializácie.

Hlavným poslaním hudobnej výchovy u žiakov s AU alebo PVP s MP je dosahovanie iných, ako hudobných cieľov, t.j. prvoradým cieľom nie je učiť sa o hudbe, učiť sa hrať na nejakom nástroji. Samozrejme, keď žiak prejavuje záujem a je schopný absolvovať „bežnú“ hudobnú výchovu s určitými modifikáciami, treba ho v tom podporovať a rozvíjať. Môže to byť účinná cesta k integrácii.

Vyučovací predmet hudobná výchova má dôležitý vplyv na rozvoj osobnosti žiaka. Hudobná výchova pre žiakov s AU alebo PVP s MP má dva základné ciele:

- rozvoj komunikácie,
- uvoľnenie, resp. zmysluplné trávenie času (t.j. sekundárne zmierňovanie nežiaducich foriem správania).

Hudobná výchova podporujúca rozvoj komunikácie. Hudba produkovaná pedagógom, alebo reprodukováaná oslovuje každého individuálne. Vŕahuje žiaka do takých hudobných aktivít, pomocou ktorých sa učí nadväzovať kontakty s rovesníkmi a s dospelými. Slová sú abstraktné a pre žiaka s AU alebo PVP s MP predstavujú bariéru. Hudba je flexibilnejšia, zvlášť keď hudbou imitujeme rytmický pohyb dieťaťa. Hudobná výchova poskytuje žiakovi uvoľnenie a zmysluplné trávenie času. Aplikuje sa ako forma oddychu pre žiaka. Najproduktívnejšie sú interakcie medzi žiakom a pedagógom sprevádzané dotykmi. Pre zlepšenie účinkov hudby je vhodné aplikovať aj doplnkové techniky masáže (individuálne závislé od senzorického vnímania každého dieťaťa).

Ciele hudobnej výchovy pre žiakov s AU alebo s PVP s MP neznamenaajú vzdelávanie vo sfére hudby, ale sú zamerané na vzbudenie záujmu o hudbu a radosť z nej.

U žiaka dochádza k zmenám v špecifických, nehudobných oblastiach života, a to:

- v poznávacích procesoch, s dôrazom na sluchové vnímanie a senzomotorickú integráciu,
- v jemnej a hrubej motorike, vizuomotorickej a pohybovej koordinácie a lateralite,
- vo vnímaní vlastného tela,
- v expresívnej a receptívnej komunikácii, najmä preverbálnych schopnostiach,
- v sociálnych zručnostiach: učenie poradovosti, prijatia pravidiel, sociálneho porozumenia, učenie prispôsobenia sa požiadavkám skupiny, sebakontrola,
- v sebaobslužke,
- v kreativite a improvizácii.

Učiteľ hudobnej výchovy pracuje ako člen tímu, ktorý pozostáva zo všetkých pedagógov, ktorí so žiakom pracujú, ale aj z rodičov a iných odborníkov, ktorí spoločne, aj keď jednotlivito, pôsobia na žiaka v rôznych prostrediach.

Účinky hudobnej výchovy na žiaka sú niekedy okamžité, ale častejšie sú rozpoznateľné až po určitej dobe. Pedagóg hudobnej výchovy spolupracuje s pedagógom zameraným na rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností žiaka, resp. ten, kto rozvíja jednu oblasť, súčasne rozvíja ďalšie dve. Hudba, reč, komunikácia a pohyb sú navzájom prepojené a spolupôsobia na vývin žiakov s AU alebo PVP s MP.

Hudobná výchova sa opiera o jasné „ciele“, ktoré dosahujeme určitým hudobným žánrom. Niektorá hudba má jasné určenie: slúži na zábavu, iná slúži na navodenie relaxácie a pod. Napriek tomu, nie je jednoznačné, že určitý žánr pôsobí na všetkých žiakov s AU alebo PVP s MP rovnako a predpovedateľne. Učiteľ najskôr používa celú škálu hudby, a neustále by mal pozorovať žiaka a jeho reakcie na ňu. Najvýhodnejšie je, ak učiteľ produkuje živú hudbu, ktorú je tak možné prispôbiť individuálnym osobitostiam každého žiaka (niektorý reaguje ihneď, iný potrebuje dlhší čas na spracovanie a reakciu). Ak učiteľ produkuje živú hudbu, urobí pauzu kedykoľvek je to potrebné. Žiakovi poskytne také množstvo času, aké potrebuje, aby mohol reagovať. Ak produkujeme živú hudbu, môžeme sa prispôbovať intenzite hlasu žiaka a jeho rozsahu. Živá hudba sa prispôsobí aj vtedy, keď je žiak s AU alebo PVP s MP prestimulovaný. Hudba je aj sprostredkovateľom pozitívneho vzťahu medzi pedagógom a žiakom.

2. Proces vyučovania predmetu hudobná výchova sa bude realizovať na hodinách hudobnej výchovy 1 hodinu týždenne, 39 hodín ročne.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy so zameraním pozornosti a s jej udržaním. Rytmus hudby je vhodným podnetom na zameranie pozornosti. Poskytnutím pravidelného rytmu sa žiakovi s AU alebo PVP s MP pomôže zorganizovať si prostredie. Ak sa rytmus zmení z dôvodov prispôsobenia sa momentálnej úrovni aktivity žiaka, bude schopné zotrvať pri úlohe alebo v situácii dlhšie.

V tomto zmysle hudba :

- koncentruje žiaka na učiteľa,
- upozorňuje žiaka, že nasleduje niečo dôležité,
- pomáha žiakovi znovu sa sústrediť, ak bola jeho pozornosť rozptýlená.

Aby hudba vzbudila a znovu vzbudila pozornosť žiaka je potrebné využívať rytmus, takt a ticho.

Rytmus

Ak sa spieva inak známa pieseň v neobvyklom rytme, niektoré pasáže sa naťahujú, iné zrýchľujú, ľahko sa stratí pozornosť žiaka. Rytmus a pravidelnosť poskytuje dôležitý predpoklad udržania pozornosti žiaka.

Takt

Ak sa žiak s AU alebo PVP s MP prostredníctvom hudby učí komunikovať a rozvíjať si aj iné schopnosti, nemala by sa hudba stať súčasťou „pozadia“, pretože stratí svoj potenciál ako vzбудenie a udržanie pozornosti. Treba si vybrať tie činnosti, s ktorými má žiaka problémy a pokúsiť sa len pri nich používať hudbu. („Hudba na rozptýlenie.“)

Ticho

Ticho je v prípade hudobnej výchovy časťou rovnováhy. Aj hudba, aj ticho sú nonverbálnymi signálmi. Náhle ticho môže byť silnejším podnetom ako hudba.

Hudobná výchova môže mať skupinový i individuálny charakter. Snahou je, aby skupina bola čo najhomogénnejšia z hľadiska schopností žiakov. Priebeh, resp. plánované aktivity sprostredkujeme dieťaťu na adekvátnej úrovni jeho porozumenia. Spočiatku sa realizuje hudobná výchova vo dvojici so žiakom, s postupným zapájaním ďalších žiakov (ktorí jednotlivo prešli nácvikom v diáde s pedagógom).

Hudobná výchova obsahuje

- „počúvanie“ zvukových podnetov (vnímanie zvukov a hudby reprodukovanej a živej),
- rytmicko-pohybové hry,
- hru na hudobných nástrojoch,
- spev.

Špecifiká hudby

Predmet hudobná výchova vychádza z nasledovných charakteristík hudby:

- zaujme a udrží pozornosť žiaka,
- štruktúruje čas,
- je orientovaná na úspech,
- poskytuje bezpečné miesto na vykonávanie sociálnych zručností,
- robí opakovanie a proces zapamätávania príjemným a zábavným,
- umožňuje žiakom ovládať prostredie,
- môže vytvárať a posilňovať rutinu,
- môže odrážať cítenie každého žiaka a reagovať naň.

Pomôcky

- Alternatívne komunikačné prostriedky,
- vizuálne označené rytmické nástroje,
- magnetofón, mikrofón,
- väčšie zrkadlo,
- pohovka,
- výkres,
- farebné ceruzky,
- farby na prstomaľbu,
- farebné stuhy a šatky atď.

Obsah vyučovacieho predmetu hudobná výchova nie je rozdelený na jednotlivé úrovne, vzhľadom na špecifiká sluchového vnímania žiakov s AU alebo PVP s MP, ktoré nie je v priamej súvislosti s kognitívnou úrovňou.

Pri tvorbe individuálneho vzdelávacieho plánu je preto vhodné prejsť obsahom vzdelávania každého ročníka a vybrať primerané ciele a obsah. Napĺňanie obsahu hudobnej výchovy, resp. voľba procesu, je veľmi závislé nielen od úrovne žiaka, ale pri tomto vyučovacom predmete výnimočne aj od tvorivosti a hudobných, resp. muzikálnych schopností pedagóga.

3. Ciele a obsah vzdelávania

CIELE

- Rozvíjať sluchové vnímanie, sluchovú pamäť, pohybovú koordináciu,
- rozvíjať imitáciu druhého dieťaťa,
- fixovať schému vlastného tela,
- prostredníctvom hudobnej interakcie rozvíjať sociálnu komunikáciu na princípe hudobno-pohybových aktivít,
- vytvárať predpoklady sociálnej komunikácie dvoch detí.

OBSAH

Upevňovanie a rozvíjanie existujúcej úrovne sluchovej diferenciácie rôznymi hrami na základe ovládania pravidiel striedania rolí (používanie zodpovedajúcej úrovne alternatívnej a augmentatívnej komunikácie), aktívna účasť dieťaťa (ktoré má možnosť ovplyvňovať beh hudobných aktivít).

Imitovanie pohybov druhého dieťaťa (ktoré má nacvičené pohybové sprevádzanie určitých sluchových podnetov, hudobných motívov) za pomoci druhého pedagóga (vedenie rúk, častí tela a pod.).

Jednoduché hudobné interakcie s druhým dieťaťom.

Imitácia hudobných aktivít iného dieťaťa (spev, vydávanie zvukov, hra na Orffovom inštrumentáriu - s použitím primeraného promptu).

Hry na telo, ktoré predpokladajú orientáciu na svojom tele a na tele iných.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Výtvarná výchova pre 3. ročník

1. Charakteristika predmetu Výtvarná výchova. Vo vzdelávaní žiakov autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) má nezastupiteľné miesto vyučovací predmet výtvarná výchova. Výtvarnými aktivitami napomáhame žiakom rozvíjať grafomotorické zručnosti, hrubú a jemnú motoriku. Na základe rozvoja jemnej motoriky sa rozvíja komunikačná schopnosť, expresívna a receptívna zložka reči, a aj nonverbálna forma komunikácie. V prípade žiakov s AU alebo PVP s MP motorické schopnosti nie sú narušené dôsledkom ich primárnej poruchy, preto v procese vzdelávania výtvarné aktivity sa aplikujú komplexným spôsobom. Výtvarná výchova je dôležitým výchovno-vzdelávacím prostriedkom pri rozvíjaní narušených zručností a predovšetkým pri rozvíjaní sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti, s dôrazom na sociálne správanie. Vhodné je využiť terapeutické aspekty vyučovacieho predmetu výtvarná výchova, s použitím relaxačných činností, spätých s emocionálnym prežívaním žiakov. Pre všestranné rozvíjanie žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité používať aj techniky rôznych podporných terapií. Veľa žiakov s AU alebo PVP s MP reaguje hypo- alebo hypersenzitívne na hmatové vnemy, čo sa demonštruje problémovým správaním žiaka. Najmä práca s hlinou a s inými plastickými materiálmi môžu mať na hmatové vnemy a následne na reakcie na tieto vnemy u žiakov pozitívny vplyv. Pri manipulácii s predmetmi u žiakov s AU alebo PVP s MP veľmi často absentuje spontánna snaha zoznámiť sa s neznámymi predmetmi, s pomôckami potrebnými k vykonávaniu aktuálnej činnosti. Táto spontánna snaha by mala viesť žiaka k poznaniu a k osvojeniu funkcie jednotlivých premetov, pomôcok. Následkom absencie tejto snahy, ich manipulácia s predmetmi sa stáva neadekvátnou, stereotypnou a v procese zoznamovania sa s predmetom, spontánna explorácia sa často obmedzí len na nedôležité charakteristiky z hľadiska vykonávania aktuálnej aktivity vychádzajúc z uvedených problémov.

2. Proces vyučovania predmetu výtvarná výchova sa bude realizovať na hodinách výtvarnej výchovy 2 hodiny týždenne, 78 hodín ročne. Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Vzdelávací proces žiakov s AU alebo PVP s MP realizujeme individuálne alebo v skupine. Usilujeme sa o to, aby skupina mala čo najhomogénnejší charakter z hľadiska schopností a vývinovej úrovne. Proces, aktivity a dynamiku sprostredkujeme žiakom na adekvátnej úrovni alternatívnej formy komunikácie (frontálne).

V úvodnej fáze vzdelávania pracujeme v diáde s jedným žiakom a podľa potreby s ďalším učiteľom, ktorý stojí za chrbtom žiaka a poskytuje mu fyzický prompt. Neskôr, keď už pracujeme so skupinou, podľa schopností a potrieb účastníkov je

možné využívať pomoc ďalšieho učiteľa, ale vždy sa usilujeme o to, aby v konečnom dôsledku bol žiak schopný na základe frontálnych verbálnych a vizuálnych inštrukcií vykonať aktivitu.

Precvičovanie motoriky rúk a prstov: mávanie, tieskanie, krúženie, hladkanie rôznych materiálov. Žiaci pozorujú a zbierajú na vychádzkach prírodné materiály: kamienky, halúzky, plody, listy a pod., pozorujú ich, triedia a porovnávajú, rytmicky radia, zoskupujú, vtlačujú do vhodných materiálov - piesok, hlina, blato, sadra, plastelína.

Na 1. úrovni pri aktivitách preferujeme spoluprácu žiaka s učiteľom pred rovesníkmi. Aktivity sú zamerané tak, aby žiak mal možnosť naučiť sa uchopiť a udržať predmety jednou rukou. Precvičujeme motoriku rúk a prstov, dôležitá je imitácia pohybov rúk, identifikácia rôznych materiálov dotykom.

Na 2. a 3. úrovni aktivity majú imitačný a kooperačný charakter. Aktivít sa zúčastňuje aj ďalší žiak spolu so svojim učiteľom. Aktivity sú zamerané na upevňovanie už nadobudnutých zručností, kde sa zdôrazňuje spolupráca s učiteľom, s možnosťou len krátkej kooperácie so spolužiakom.

Žiaci majú možnosť pracovať aj v iných polohách ako sediačky, napr. postojačky, podľa formátu papiera. Pracujú aj na veľkej ploche, na tabuli, na baliacom papieri, v piesku. Od veľkých formátov prechádzajú k menším, striedajú ich podľa účelu.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Upevňovať už nadobudnuté zručnosti,
- rozvíjať jemnú a hrubú motoriku,
- rozvíjať koordinovaný pohyb rúk, uchopenie a pustenie predmetu,
- rozvíjať koordináciu oko - ruka,
- rozvíjať uchopenie s pinzetou,
- rozvíjať senzomotorickú koordináciu,
- rozvíjať percepciu,
- rozvíjať lateralitu,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať kooperáciu pri spoločných výtvarných aktivitách.

OBSAH

Kresba (mäkká ceruza, fixka, rudka, suchý pastel, voskový pastel)

Voľné kreslenie - čiary, oblúky, kruhy, vlnovky veľkým aj malým pohybom. Správne držanie ceruzky, vygumovanie kazu, strúhanie ceruzky.

Malba (štetec, drevko, tampón, temperové farby, akvarelové farby)

Ukladať farby štetcom na plochu papiera, prerušovať ťahy štetca - bodky, škvrnny, čiary.

Modelovanie (hlina, cesto, modurit, plastelína)

Poznávanie základných vlastností modelovacích materiálov stláčaním, miesením, valkaním, vyťahovaním.

Používanie štipcov pri modelovaní.

Vytváranie objemu – modelovanie jednoduchých tvarov, napr. z ušúľaného valčeka pečivo, ovocie, atď.

3. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Upevňovať zručnosti nadobudnuté v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozvíjať koordinovaný pohyb rúk,
- uchopenie a pustenie predmetu,
- rozvíjať senzomotorickú koordináciu,
- rozvíjať lateralitu,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať interakčnú kooperáciu.

OBSAH

Kresba (ceruza, rudka, krieda, fixka, suchý pastel, voskový pastel)

Kreslenie a vyfarbovanie geometrických tvarov.

Kreslenie tvarovo nenáročných predmetov – ovocie, zelenina.

Trhanie predkreslených zaoblených foriem z papiera. Natrhané kúsky papiera nalepiť na predkreslený tvar.

Maľovanky – vyfarbovanie.

Maľba (štetec, tampón, drievko, akvarelové farby, temperové farby)

Upevňovanie základných zručností v práci so štetcom a farbami.

Hra s farbou – poznanie vlastností farby, rozpíjanie, zapúšťanie do vlhkého podkladu.

Svetlé a tmavé farby, striedanie, vytváranie obrázkov.

Modelovanie (hlina, plastelína, modurit)

Manipulácia s modelovacími materiálmi – vymodelovať šúľok, z neho kríž alebo jednoduché geometrické tvary, atď.

Vytváranie modelov jednoduchého tvaru z modelovacej hmoty podľa vzoru.

Používanie štipcov - vyštipnúť malé kúsky z plastelíny.

3. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Upevňovať zručnosti nadobudnuté v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozvíjať senzomotorickú koordináciu,
- rozvíjať lateralitu,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať pozornosť a priestorovú pamäť,
- rozvíjať interakčnú kooperáciu,
- rozvíjať spoločné výtvarné aktivity,
- naučiť sa prijať pravidlá pri rôznych aktivitách.

OBSAH

Výtvarné osvojovanie skutočnosti

Námety zo života detí na základe vlastných zážitkov a rozprávania. Usilujeme sa o približné vystihnúť proporčných vzťahov. Podporujeme výtvarné rozprávanie.

Vyhľadávanie a výtvarné dotváranie prírodných materiálov na základe fantázie – reliéfne odtlačky alebo odlievanie do sadry.

Pokusy o kresbové a farebné vyjadrovanie tvarovo aj farebne výrazných predmetov, napr. detské hračky, športové potreby a pod..

Pomocou jednoduchých techník tlače - odtlačky prírodnín, zvitku papiera, vyrobených tlačidiel – zemiak, guma, pokrčený papier a pod., rozvíjať zmysel pre rytmus a tvorivé radenie prvkov. V dekoratívnych kompozíciách môžeme využiť rôzne vystrihovačky, koláže a mozaiky.

Práca s výtvarnými prostriedkami

Maľba (štetec, tampón, drevko, temperové farby, akvarelové farby, suchý pastel, voskový pastel, škrobová farba)

Rozpíjanie, zapúšťanie do mokrého podkladu, napr. krajina, obloha.

Hra s náhodou, ktorú možno výtvarne využiť – dotváranie farebnej škvŕny na základe predstáv a pod.

Kontrast svetlých a tmavých farieb ako výrazový prostriedok na vystihnúť nálady - kontrast svetlej a tmavej krajiny a naopak.

Poznávanie výrazových vlastností svetlej a tmavej plochy, napr. tmavý oblak zakryl slnko, olejová škvŕna na ceste a pod.

Rozdelenie rozlične širokých svetlých a tmavých pásov. Modelovanie (hlina, cesto, modurit, plastelína)

Manipulovanie s modelovacím materiálom: miesenie, stláčanie, odštipkávanie, odoberanie, pridávanie, valkanie, guľanie, vyťahovanie, ohýbanie, vykrajovanie a rozdeľovanie, sušenie, varenie, používanie formičiek.

Vytváranie modelov zložených z viacerých častí.

Modelovanie jednoduchej skutočnosti a vyjadrovanie predstáv na základe fantázie, napr. rozprávkové postavy.

Rozvíjanie elementárneho zmyslu pre priestor a súvislosti s poznávaním životného prostredia. Hra s vytváraním priestoru z najbližšieho okolia dieťaťa na pieskovom stole, pieskovisku - tvarovanie kopcov, údolí, tunely.

Výtvarné umenie

Ukážky ilustrácií z kníh pre deti. Návšteva výstavy detských prác.

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorň systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.

Telesná a športová výchova pre 3.ročník

1.Charakteristika predmetu Telesná a športová výchova. Výchovno-vzdelávacie ciele vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova sú zamerané na dosiahnutie optimálneho telesného a pohybového rozvoja žiakov, vypestovanie pozitívneho vzťahu k pohybu, cvičeniu a športu v rámci ich možností a schopností. S rozvíjaním pohybovej aktivity úzko súvisí rozvoj poznávacej činnosti, nakoľko pri pohybových aktivitách pôsobíme aj na rozvoj psychických funkcií – na vnímanie, pozornosť, pamäť, myslenie, fantáziu a reč. Po určení motorickej a senzomotorickej vývinovej úrovne žiaka sa treba zamerať na utváranie účelových pohybových zručností, kompenzáciu motorických nedostatkov, elimináciu nevhodných motorických prejavov a pohybových stereotypií a tiež na rozvíjanie sociálnych a komunikačných schopností, s pozitívnym dopadom - okrem rozvoja motoriky a pohybových schopností - aj na jeho percepciu, kognitívne a sociálne funkcie. Výchovno-vzdelávacie ciele telesnej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP vychádzajú zo všeobecne stanovených cieľov telesnej výchovy ako vyučovacieho predmetu vo výchovno-vzdelávacom procese, pričom je potrebné ich prispôbiť a doplniť na základe nutnosti zohľadnenia špecifik vývinu a prejavov žiakov.

Sú to najmä

- rozvoj telesnej schémy žiaka,
- zvýšenie fyzickej zdatnosti a kondície žiaka,
- zlepšenie senzomotorických schopností,
- zvýšenie úrovne základných pohybových schopností,
- rozvoj cielených a koordinovaných pohybov s dôrazom na meniace sa prostredie a meniace sa aktivity,
- rozvoj prijateľných foriem pohybových aktivít s dôrazom na aktuálny sociálny kontext,
- osvojenie a upevnenie hygienických návykov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- funkčne využívať komunikačné prostriedky vo vzťahu k telovýchovným aktivitám,
- zlepšiť prijímanie fyzického kontaktu s iným človekom,
- dodržiavať stanovené pravidlá pri fyzickej aktivite,
- spolupracovať a byť funkčným článkom vo vzájomnej interakcii s inými osobami,
- dodržiavať poradie v skupine,
- uplatňovať sebakontrolu pri pohybovej aktivite,
- zvládať účasť na hrových aktivitách s výmenou rolí,
- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- uplatňovať napodobňovanie pri spoločných pohybových aktivitách,
- uvedomovať si jednotlivé časti svojho tela vo vzťahu k riadenému pohybu,
- vnímať smer v súvislosti s pohybom a orientáciou v priestore (hore, dolu, dopredu, dozadu, vpravo, vľavo...),
- rozvoj hrubej aj jemnej motoriky,
- rozvoj pohybovej koordinácie,

- rozvoj koordinácie oko - ruka,
- rozvoj pozornosti,
- rozvoj priestorovej a časovo-sledovej pamäti,
- rozvoj kreativity a improvizácie,
- rozvoj schopnosti generalizovať.

Uvedené ciele sa dosahujú prostredníctvom telovýchovných aktivít patriacich do nasledujúcich tematických celkov, ktoré sú uplatnené v obsahu vzdelávania:

- poznatky z telesnej kultúry, terminológia (druhy športov, cvikov, pohybov a polôh tela a častí tela pri telovýchovných činnostiach, častí tela, pomenovanie telocvičného náradia, náčinia a používaných pomôcok, atď.),
- základy poradových cvičení (vedieť sa postaviť na určené miesto, otočiť sa určeným smerom, zaradiť sa do útvaru určeného pre zoskupenie detí, dodržiavať pravidlo pri chôdzi v určenom útvare detí a i., aj prostredníctvom povelov poradových cvičení), (ďalej len „poradovosť“),
- prípravné, kondičné, koordinačné, kompenzačné, uvoľňovacie, vytrvalostné, obratnostné, relaxačné cvičenia,
- pohybové hry,
- rytmické hry a základy tanca,
- základy atletiky,
- turistika, resp. aj plávanie.

Na telesnej a športovej výchove sa využíva štandardné telocvičné náčinie, náradie a ďalšie vhodné pomôcky používané v bežnom edukačnom procese pri aplikácii programu TEACCH primerane k vývinovej úrovni žiaka.

Základné odporúčania

Pri vyučovaní telesnej a športovej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité:

- pri každej pohybovej aktivite mať pripravené vizuálne pomôcky na alternatívnu formu komunikácie,
- dopredu žiaka informovať o forme a priebehu pohybovej aktivity, pre neho zrozumiteľnou formou, s využitím alternatívnej formy komunikácie,
- komunikovať prostredníctvom vizuálnych prostriedkov počas celej doby trvania pohybovej aktivity,
- umiestniť pomôcky potrebné k vykonaniu pohybových aktivít v poradí, v ktorom po sebe nasledujú jednotlivé aktivity alebo ich zložky,
- priestor upraviť takým spôsobom, aby vizuálne dostatočne informoval žiaka o procese pohybovej aktivity,
- mať pre žiaka zabezpečené súčasne s verbálnym promptom (frontálne) aj poskytnutie fyzického promptu zozadu, ak si nedokáže osvojiť aktivitu pomocou napodobňovania, – použiť aj vonkajšie motivačné činitele (individuálne, primárneho alebo sekundárneho charakteru), ak pohybová aktivita pre žiaka nie je zdrojom radosti,
- pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova zmapovať vývinovú úroveň žiaka v nasledovných oblastiach:

- a) napodobňovanie,
- b) receptívna zložka reči,
- c) kooperácia,
- d) prijímanie frontálnych inštrukcií,
- e) úroveň spolupráce v skupine,
- na základe získaných výsledkov určiť formu vyučovania, ktorou môžu byť nasledujúce alternatívy:
 - a) výhradne individuálny prístup, t. j. 1 učiteľ a 1 žiak,
 - b) skupinový prístup - frontálne učenie niekoľkých žiakov súčasne s tým istým počtom učiteľov, aby mal každý žiak poskytovaný fyzický prompt,
 - c) skupinový prístup, keď je žiak schopný napodobňovať a pri frontálnom učení kooperuje s učiteľom - 1 učiteľ učí max. 4 žiakov,
- vytvárať také edukačné situácie, kde sa žiaci nemusia nutne deliť medzi sebou s pomôckami a pri ktorých môže byť rešpektovaná znížená až nemožná schopnosť kooperácie, ktorú možno budovať alebo zvyšovať len po veľmi malých krokoch.

Odporúčané základné aktivity pri individuálnom rozvíjaní

Kontaktné hry – fyzický kontakt medzi žiakom a učiteľom, podmienený iniciovaním vytvorenia očného kontaktu medzi žiakom a učiteľom.

Zrkadlo – na spontánne pohybové, vokalizačné prejavy žiaka učiteľ reaguje ich napodobňovaním.

Imitácia – napodobňovanie pohybu učiteľa - vedľa seba, za sebou a vo frontálnej polohe; imitácia pohybu s výmenou rolí; imitácia pohybu s výmenou rolí v určitom rytme, tempe a meniacej sa dynamike.

Odporúčané základné aktivity pri skupinovom rozvíjaní

Odovzdávanie – vytvorením očného kontaktu, v prípade verbalizujúceho žiaka aj oslovením spolužiaka, navodiť vykonanie pohybu, motorického prejavu.

Opakovanie (memoria) – žiak zopakuje predvedený pohyb. Hra, aktivita sa ukončí vtedy, keď pri nej príde na rad každý žiak.

Duet – učiteľ prezentuje jednoduchú následnosť pohybov a žiak, s ktorým nadviaže očný kontakt, napodobňuje pohyby učiteľa (spolu s učiteľom vykonávajú túto aktivitu) a rytmus jeho pohybu.

Poznámky a dôležité upozornenia

Iniciátorom každej aktivity v úvode je učiteľ.

Pred začatím skupinovej aktivity musia byť žiaci rozvíjaní individuálne.

Pri skupinových aktivitách treba vytvoriť homogénnu skupinu z hľadiska schopností zúčastnených žiakov.

Jeden učiteľ môže rozvíjať maximálne štyroch žiakov, v prípade potreby sa využíva pomoc ďalšej osoby (asistenta učiteľa alebo inej osoby), ktorý je na hodine spravidla vždy prítomný. Relaxačné cvičenia zaradujeme na záver telovýchovných aktivít.

Pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu predmetu telesná a športová výchova je nevyhnutné preštudovať si celý obsah vzdelávania, nakoľko na základe

individuálnych osobitostí žiaka s AU alebo PVP s MP je možné prispôbovať aplikáciu niektorých prvkov či postupov uvedených pri iných ročníkoch a úrovniach.

Teoretické rozpracovanie postupnosti krokov pri jednotlivých činnostiach pre menej skúsených pedagógov z práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP musí vychádzať z praxe.

V telesnej a športovej výchove žiakov s AU alebo PVP s MP je možné primerane využiť telesné cvičenia a pohybové aktivity uvádzané v odbornej literatúre venovanej zdravotnej telesnej výchove (telesnej výchove pre deti/žiacov so zdravotným oslabením).

2. Proces vyučovania predmetu telesná a športová výchova sa bude realizovať na hodinách Telesnej a športovej výchovy 2 hodín týždenne, 78 hodín ročne.

1.úroveň

Orientácia sa uskutočňuje v prospech upevňovania si uvedomovať telesnú schému, rozvíjať koordináciu pohybov pri jednoduchých telovýchovných aktivitách, pričom vytvárať pohybové interakcie s dieťaťom na dobu 10-15 min. Aktivity majú imitačný a kooperačný charakter. Podľa potreby sa používa pomoc aj ďalšieho učiteľa, ktorý stojí za chrbtom žiaka a poskytuje mu fyzický prompt. Predovšetkým sa používajú primárne motivačné činitele. Pri realizácii každej aktivity veľký dôraz sa kladie na rozvoj preverbálnej vývinovej úrovne.

2.úroveň

Pri telovýchovných aktivitách treba zaradiť už aj krátke interakcie so spolužiakom vo frontálnej učebnej situácii - učiteľ stojí pred žiakmi, s možnosťou využitia pomoci druhého učiteľa, ktorý podáva fyzický prompt zozadu.

3.úroveň

Pri telovýchovných aktivitách sa rozvíja schopnosť žiakov realizovať jednoduchú pohybovú interakciu na základe vizuálnych aj verbálnych inštrukcií. Zameranie je na rozvíjanie schopnosti imitovať spolužiaka, ktorý vykonáva jednoduchú pohybovú aktivitu, dodržiavať pravidlá hry – rešpektovať postupnosť, vedieť čakať, kedy príde na žiaka rad. Žiaci úlohy vykonávajú samostatne, z možnou prítomnosťou druhého učiteľa, ktorý by im mohol v prípade potreby poskytnúť zozadu fyzický prompt. Kooperačné úlohy sa realizujú vo frontálnej interakcii s možnosťou poskytovania verbálneho aj fyzického promptu. Pohybové hry na vizualizovanej trase sa môžu kombinovať a realizujú sa napodobňovaním pohybov učiteľa.

3. Ciele a obsah vzdelávania

3. ROČNÍK – 1. Úroveň

CIELE

- Rozvíjanie osvojených a upevnených sociálnych a komunikačných schopností v aktívnej interakcii s prostredím, ktoré je aktuálne pri telesnej výchove,
- rozvoj kooperácie so spolužiakom,
- rozvoj expresívnej zložky reči prostredníctvom vizualizovania jednotlivých pohybových aktivít,
- rozvoj preverbálnych schopností,
- funkčné používanie komunikačných prostriedkov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- učenie prijatia fyzického kontaktu,
- prijímanie pravidiel,
- učenie kooperácie, rozvoj interakčnej kooperácie,
- vytváranie sebakontroly,
- učenie prispôsobenia sa k požiadavkám skupiny,
- vedenie k napodobňovaniu,
- učenie poradovosti.

OBSAH

Vzhľadom na nutnosť upevňovania aktivít nacvičovaných v druhom ročníku výber telovýchovných aktivít vychádza z jeho obsahu a odporúčaných aktivít. Vo väčšej miere zaradujeme riekanky, detské piesne spojené so symbolizáciou pohybov, rolové hry, kontaktné hry, zrkadlo, imitovanie pohybov.

3. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Upevňovanie správneho držania tela prostredníctvom cielených cvikov,
- rozvíjanie sociálnej interakcie so spolužiakmi prostredníctvom pohybových hier,
- učenie dodržania pravidiel pri skupinovej aktivite,
- rozvoj preverbálnych schopností,
- funkčné používanie komunikačných prostriedkov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- učenie prijatia fyzického kontaktu,
- učenie prijatia pravidiel,
- učenie kooperácie, rozvoj interakčnej kooperácie,
- vytváranie sebakontroly,
- prispôbovanie sa požiadavkám skupiny,
- uplatňovanie napodobňovania pri spoločných pohybových aktivitách,
- uplatňovanie poradovosti,
- rozvoj koordinácie oko - ruka
- požiadanie o pomoc učiteľa sociálne prijateľným spôsobom.

OBSAH

Zameriavame sa na rozširovanie už zvládnutých pohybových zručností - chôdze a behu, na kondičné cvičenia na rozvíjanie a posilňovanie fyzickej zdatnosti. Realizujeme aj zdravotné cviky, jednoduché akrobatické cvičenia, ktoré pomáhajú prekonávať strach.

Zdravotné cvičenia – zamerané na posilňovanie, uvoľňovanie a preťahovanie jednotlivých svalových skupín, na získavanie návykov správneho držania tela. Chôdza po akupresúrnom chodníku. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia – zamerané na chôdzu, beh,, skoky, lezenie, hádzanie a chytanie. Chôdza – správne držanie tela pri chôdzi, chôdza určeným smerom, chôdza po čiare, lane, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod.

Beh – nácvik dvíhania nôh, ohýbanie v kolenách, beh po celej ploche miestnosti, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom.

Skoky – poskoky na mieste znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skoky z miesta, skok cez čiaru, zoskok z výšky 10-15 cm s dopadom do stoja, do drepu.

Lezenie dopredu ľubovoľným spôsobom vizuálne vyznačenou trasou, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízký rebrík, lavičky, švédske debny, obruče na stojanoch.

Hádzanie a chytanie – nácvik v chytaní lopty gúľajúcej sa po zemi, hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hádzanie do terča, do cieľa, nácvik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Podávanie lopty učiteľovi (1-3 min). Podávanie lopty spolužiakovi (1-3 min).

Manipulácia s rôznymi drobnými predmetmi – zbieranie, podávanie, upratovanie, skladanie, prenášanie.

Cvičenie použitím lavičky, švédskej debny – výstup na lavičku, prechod po lavičke, zostup z lavičky. Sed na švédskej debne, preliezanie jednotlivých dielov švédskej debny.

Základy akrobatických cvičení – sed roznožný s predklonom, rovnovážny postoj na jednej nohe, poskoky znožmo, kotúľanie sa („váľanie sudov“) z mierne naklonenej roviny (na svahu). Aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralitu a koordináciu pohybov (napr.: niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období plávanie.

Kolektívne činnosti – kolektívne hry spojené s nácvikom chôdze a behu. Loptové hry – gúľanie, podávanie lopty.

Hudobno-pohybové hry – riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Pohybové vyjadrenie pojmu ticho, hlasno.

Koordináčne a relaxačné cvičenia – uvedomovanie si telesnej schémy. Uvedomelý pohyb končatín aj so zatvorenými očami.

3. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Aktívna spolupráca s učiteľom pri vykonávaní pohybových aktivít,
- sociálne prijateľná forma kooperácie so spolužiakom,

- rozvoj preverbálnych schopností,
- funkčné používanie komunikačných prostriedkov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- prijímanie fyzického kontaktu,
- prijímanie stanovených pravidiel,
- sebakontrola,
- prispôsobenia sa požiadavkám skupiny,
- spoločné pohybové aktivity pomocou napodobňovania,
- zvládanie poradovosti,
- rozvoj kreativity a improvizácie schopnosti,
- rozvoj generalizačnej schopnosti.

OBSAH

Zdravotné cvičenia – zamerané na posilňovanie, uvoľňovanie a preťahovanie jednotlivých svalových skupín, na získavanie návykov správneho držania tela. Chôdza na akupresúrnom chodníku. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia – zamerané na chôdzu, beh, skoky, lezenie, hádzanie a chytanie.

Chôdza – správne držanie tela pri chôdzi, chôdza určeným smerom, chôdza po čiare, lane, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod.

Beh – nácvik dvíhania nôh, ohýbanie v kolenách, beh po celej ploche miestnosti, vyznačenej plochy na ihrisku, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom.

Skoky, poskoky – na mieste znožmo, striedavo na jednej, druhej nohe, skoky z miesta, skok cez čiaru, zoskok z výšky 10-15 cm s dopadom do drepu.

Lezenie dopredu ľubovoľným spôsobom vizuálne vyznačenou trasou, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízky rebrík, lavičky, švédske debny, obruče na stojanoch.

Hádzanie a chytanie – nácvik chytania lopty guľajúcej sa po zemi, hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hádzanie do terča, do cieľa, nácvik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Podávanie lopty učiteľovi (1-3 min). Podávanie lopty spolužiakovi (1-3 min).

Manipulácia s rôznymi drobnými predmetmi – zbieranie, podávanie, upratovanie, skladanie, prenášanie.

Cvičenie s použitím lavičky, švédskej debny – výstup na lavičku, prechod po lavičke, zostup z lavičky. Sed na švédskej debne, preliezanie jednotlivých dielov švédskej debny.

Základy akrobatických cvičení – sed roznožný s predklonom, rovnovážny postoj na jednej nohe, poskoky znožmo, kotúľanie sa („váľanie sudov“) z mierneho svahu. Aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralitu a koordináciu pohybov (napr. niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období plávanie.

Kolektívne činnosti – kolektívne hry spojené s nácvikom chôdze a behu. Loptové hry – gúľanie, podávanie lopty.

Loptové hry zamerané na rozvoj preverbálnej formy komunikácie a na rozvoj expresívnej zložky reči.

Kontaktné hry, zrkadlo, imitácia.

Hudobno–pohybové hry – riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Pohybové vyjadrenie pojmu ticho, silno.

Koordináčne a relaxačné cvičenia –hry zamerané na telesnú schému (napr.: hlava, ramená, kolená,...) vo frontálnom učebnom procese, uvedomelý pohyb končatín aj so zatvorenými očami.

Aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralitu a koordináciu pohybov (napr.: niektoré jednoduché one brain cvičenia).

4. Hodnotenie predmetu.

Pri hodnotení výsledkov práce žiakov v tomto predmete budeme postupovať podľa §55 zákona č.245/2008 Z. z. Školský zákon v platnom znení. Hodnotenie bude realizované na základe kritérií vid'. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov v ŠkVP strana 26.